

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav germánských studií

Nizozemský jazyk a literatura

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Miroslava Egedová

**Gebruik van verkleinwoorden in gesprekken op het internet met
betrekking tot het geslacht van de spreker**

Používání zdvojnělin v internetových diskuzích v závislosti na pohlaví
mluvčích

Use of diminutives in the internet discussions regarding the gender of the
speaker

Praha 2014

Vedoucí práce: PhDr. Zdeňka Hrnčířová

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní PhDr. Zdeňce Hrnčířové především za trpělivost, podporu a inspiraci. Také Dr. Hans van de Velde, s kým jsem částečně konzultovala svůj výzkum na Utrechtské Univerzitě, si zaslouží můj veliký vděk.

Dankwoord

Ten eerste zou ik graag PhDr. Zdeňka Hrnčířová willen bedanken voor haar geduld, hulp en inspiratie. Daarnaast zou ik ook nog Dr. Hans van de Velde, die ik geconsulteerd heb tijdens mijn onderzoek aan Universiteit Utrecht, graag nog even willen vermelden.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Hierbij verklaar ik dat ik mijn afstudeerscriptie zelf geschreven heb, dat alle bronnen en literatuur correct en volledig geciteerd zijn en dat deze scriptie niet eerder gebruikt is om dezelfde of een andere titel te verkrijgen.

V Praze, dne 4. srpna 2014

In Praag, 4 augustus 2014

.....

Miroslava Egedová

Klíčová slova / Trefwoorden:

verkleinwoord, geslacht, mannen, vrouwen, vergelijking, spreektaal, internet gesprek

Keywords:

diminutives, comparison, gender, men, women, spoken language, internet discussion

Abstrakt

Řešitelka se bude v práci zabývat srovnáváním používání zdrobnělin muži a ženami v internetových rozhovorech. Práce bude obsahovat teoretické shrnutí gramatických pravidel tvorby a sémantických aspektů používání zdrobnělin v neformálním jazyce (se zaměřením na jejich expresivitu), a také přiblížení problematiky rozdílů mezi muži a ženami v rámci sociolingvistických teorií. Praktická část bude založena na konkrétním sociolingvistickém výzkumu dané problematiky. Na závěr bude cílem najít nejvýraznější rozdíly mezi volbou a frekvencí použití zdrobnělin u mužů i žen a jejich případné zdůvodnění.

Abstract

This bachelor thesis compares the use of diminutives among men and women in the computer-mediated communication. It contains a theoretical summary of basic grammatical rules regarding the formation of diminutives, the semantic aspects of their use in an informal language (with emphasis on expressivity) and an overview of the sociolinguistic theories within the framework of gender differences. The research section is based on a sociolinguistic study of this particular subject. The aim is to find the most significant differences of the word choices and the frequency of use of diminutives of men and women and possibly a reason for it.

Abstract

Deze bachelor scriptie vergelijkt het gebruik van verkleinwoorden tussen mannen en vrouwen in informele gesprekken op het internet. Hij bevat een theoretisch gedeelte dat de basisregels inzake grammatica van verkleinwoorden uitlegt. Ook worden er semantische specificaties van het gebruik van verkleinwoorden in informele taal vermeld (wat expressiviteit betreft) naast een overzicht van de sociolinguïstische theorieën in termen van genderverschillen. Voorts is er een praktisch hoofdstuk gewijd aan een sociolinguïstisch onderzoek. Het doel hiervan is om de meest opvallende verschillen tussen de woordkeuze en de frequentie van het gebruik van verkleinwoorden van mannen en vrouwen te vinden en de achterliggende redenen te duiden.

Inhoud

1. Inleiding	8
1.1 Door mijn buitenlandse oren	8
1.2 Onderwerp en motivatie	8
2. Theoretisch kader	11
2.1. Verkleinwoorden	11
2.1.1 Definitie van verkleinwoorden	11
2.1.2 Vorming en morfologie van verkleinwoorden	12
2.1.4 Verkleinwoorden en semantiek	14
2.1.5 Verkleinwoorden en gender	15
2.2. Gendersverschillen	18
2.2.1 Vrouwen- en mannentaal	19
2.2.2 Competitie vs. intimiteit	24
2.3 Onderzoeksvragen	26
2.4 Methode	27
2.4.1 Keuze van de methode	27
2.4.2 Onderzoeksproces	28
2.4.3 Analyse	29
3. Resultaten	32
3.1 Voorbeeldgesprek	32
3.2 Aantal gebruikte verkleinwoorden	35
3.3 Antwoorden op onderzoeksvragen	36
3.3.1 Vraag 1: Verschil tussen mannen en vrouwen	36
3.3.2 Vraag 2: Verhoudingen tussen neutrale en positieve sfeer	39
3.3.3 Vraag 3: Mannen en vrouwen binnen de twee sferen	40
3.3.4 'Biertje'	42
4. Discussie	44
4.1 Voordelen/beperkingen van de methode	44
4.2 Observaties	45
4.3 Nieuwe vragen	46
Geraadpleegde literatuur	47
Bijlagen	49

Afkortingenlijst

Afkorting	Betekennis	Opmerking
bijv.	bijvoorbeeld	
incl.	inclusief	
enz.	en zo voort	
VW	verkleinwoord	
m/M ♂	man/mannen	In de tabellen en de grafieken
v/V ♀	vrouw/vrouwen	In de tabellen en de grafieken
ZN	zelfstandig naamwoord	Zie pagina 29
NS	neutrale sfeer	Zie pagina 28
PS	positieve sfeer	Zie pagina 28
Nsfeer	neutrale sfeer	In de tabellen en de grafieken
Psfeer	positieve sfeer	In de tabellen en de grafieken
3D	drie-dimensionale vorm	
Gpartner	gesprekspartner	
CMC	computer-mediated communication	

1. Inleiding

1.1 Door mijn buitenlandse oren

Als buitenlander die de Nederlandse taal bestudeert, houd ik van verkleinwoorden. Niet alleen vanwege hoe ze in het gehoor liggen, maar vooral omdat ik door het gebruik ervan niet hoeft na te denken over de (voor mij) onlogische toepassing van 'de' en 'het'. Dit is iets dat me redt in elke grammatische situatie.

Tijdens mijn studie in Utrecht heb ik veel moedertaalsprekers ontmoeten die geen schrik om enorm veel verkleinwoorden te gebruiken. Zo was er bijvoorbeeld eens een keer dat ik en een Tsjechische klasgenoot in een kroeg zaten en Tsjecho-Slowaaks aan het praten waren. Naast ons aan een tafel zaten vier Nederlandse jongens die grapjes over ons maakten want ze hoorden ons spreken en ze dachten dat we Russisch waren. Uiteraard konden we dit niet over ons laten gaan waarop we ze al plagerig Duitsers noemden. Vervolgens nodigden ze ons uit voor een biertje. Toen we die zin hoorden begonnen we te lachen. Dit was voor ons kindertaal vooral als het uitgesproken wordt door die extreem lange mannen. De hele avond lang blijven ze verkleinwoorden te gebruiken: biertje, etentje, tafeltje, autootje. Het hield niet op... Ik vond dit contradictorisch omdat wij, twee delicate zachtmoedige meisjes, beschuldigd werden van Russisch op een ruwe manier te spreken terwijl zij, vier grote stoere Nederlanders voor ons een kindertaaltje hanteerden.

1.2 Onderwerp en motivatie

Verkleinwoorden zijn in het algemeen een interessant taalkundig aspect. Vanuit mijn Slowaakse achtergrond zie ik dat er verschil bestaat in het gebruik ervan tussen de Slowaakse en Nederlandse taal. Een van de eerste dingen die mij verrasten toen ik naar Nederland kwam, was dat verkleinwoorden relatief vaak gebruikt worden in het alledaagse taalgebruik. In het Slowaaks daarentegen, hebben verkleinwoorden over het algemeen een sterke emotionele lading en mede daarom wordt het gebruik van verkleinwoorden gezien als een typisch vrouwelijk fenomeen. Uit ervaring weet ik dat Slowaakse mannen het gebruik van verkleinwoorden vermijden, om niet als vrouwelijk beschouwd te worden. In het Nederlands vermoed ik echter dat het

gebruik ervan als neutraler wordt ervaren en dat ook mannen relatief vaak woorden verkleinen.

Dit kenmerk van de Nederlandse taal fascineerde me zodanig dat ik uiteindelijk deze scriptie heb besloten te schrijven.

Het daagde me dat er misschien een mogelijkheid is dat de verkleinwoorden niet zo sterk emotioneel geladen zijn. Het kan zijn dat het iets te maken heeft met de Nederlandse cultuur in meerdere opzichten. Hierbij vermeld ik de belangrijkste: het feminisme, het informele karakter van de Nederlandse taal, de cultuur van gezelligheid en blijkbaar onbewuste drang hiernaar en het feit dat alles in Nederland (met uitzondering van de lange mensen) werkelijk klein is: klein huisjes, klein autootjes, kleine hebbedingetjes in de ramen, althans toch door mijn buitenlandse ogen gezien.

Hier zou ik graag stap voor stap willen uitleggen hoe ik de verscheidene bovengenoemde mogelijke invloeden persoonlijk opvat. Nederland is een progressief land waarin feminisme een belangrijke rol heeft gespeeld en waar de rolpatronen althans toch vergeleken met andere landen gelijker verdeeld lijken te zijn. Deze observatie maakte ik toen ik door de straten van Nederlandse steden fietste en me opviel hoeveel mannen er alleen de kinderwagen aan het duwen waren.

Het lijkt dat de Nederlandse maatschappij heel egalitair is en waar de hiërarchie niet grote impact heeft zelfs niet op de meer officieel communicatie (werk, school, bureau, postkantoor...). Ik was ten zeerste verbaasd en voelde me vrij ongemakkelijk toen in mijn eerste les aan de Nederlandse universiteit de professor, een eerbiedwaardige tachtigjarige heer met wel een stuk of zes titels, de klas automatisch aansprak met 'jouw' en 'je'. Dit kleine detail deed me vermoeden dat de maatschappelijke verdeling (in termen van hiërarchieën, leeftijd, geslacht, beroep en afkomst) niet zo sterk reflecteert in de taal. De informaliteit zou een van de indirecte factoren kunnen zijn die het gebruik van verkleinwoorden beïnvloeden zeker wanneer het komt op de frequentie en de spreesituatie.

'Gezelligheid' is een van de onvertaalbare Nederlandse woorden die heel ongemakkelijk uitlegbaar zijn maar toch typisch Nederlands is waar Nederlanders ook zich te goed aan doen. Deze eigenaardige nood aan gezelligheid toont zich dan ook

overal. Om voor mij onbekende reden hebben de Nederlanders neiging om alle sociale situaties naar de gezelligheid te trekken. Hiermee bedoel ik bijvoorbeeld gezellige avondjes met vrienden, gezellige glasjes wijn te drinken, gezellig naar marktjes te gaan en gezellig filmpjes kijken. En wat dan te denken van al die hebbedingetjes uitgestald in de ramen? Het is wel mogelijk dat deze gezelligheidsnood zich ook in de taal reflecteert en daardoor wel een van de factoren kan zijn die het gebruik van verkleinwoorden en hun connotatie en kracht op een schalen van emotioneel tot neutraal en van zacht tot sterk plaatst.

Een amusant feit dat me verder opviel was toen ik aandacht schonk aan de grootheid van concrete dingen zoals auto's, huizen, deuren, bierglazen, winkels, zelfs de kleine inhoud van een boodschappenmandje met daarin twee kleine tomaatjes, een worteltje, en een stukje kaas en een klein flesje melk. Uiteraard is dit niet meer dan een grappig detail waaruit zeker geen conclusies getrokken mogen worden.

Al deze aangehaalde zaken zouden direct of indirect het gebruik, frequentie en lading van verkleinwoorden kunnen verklaren. Aan de andere kant heb ik geen kennis van zulk onderzoek of interesse in dit kleine taalaspect in termen van genderstudies. Het is wel mogelijk dat ik ontdek dat mijn indrukken wel juist zouden kunnen zijn of andersom.

In deze scriptie heb ik besloten om eerst het gebruik van verkleiwoorden en verder ook de sociolinguïstische aspecten van communicatie van de gender perspectief te verkennen. Dit heeft betrekking tot het grootste deel van dit werkstuk. Hierna zal ik een klein experimenteel onderzoek houden waardoor ik dit onderzoeksveld misschien beter zou kunnen schetsen en zien of er een neiging is naar andere tendensen in het taalgebruik van mannen en vrouwen.

2. Theoretisch kader

2.1. Verkleinwoorden

2.1.1 Definitie van verkleinwoorden

Deze definitie van verkleinwoord is in de online versie van Van Dale Woordenboeken te vinden:

Verkleinwoord (diminutief, diminutivum) is een vorm van een zelfstandig naamwoord met het achtervoegsel -je of een variant daarvan. Het gebruik van verkleinwoorden, vooral van voorwerpsnamen, is in het Nederlands zeer frequent. Over het algemeen is de betekenis van een verkleinwoord ‚klein exemplaar van het door het oorspronkelijke woord uitgedrukte‘, maar er zijn ook affectief geladen verkleinwoorden. Ook onregelmatig gevormde verkleinwoorden komen voor, alsmede woorden die alleen in verkleinvorm voorkomen¹.

Ik heb deze definitie gekozen omdat het breder (vooral wat semantiek betreft) was dan definities in ANS² en in De Haas & Trommelen³.

In de volgende paragrafen bespreek ik achtereenvolgens de formele en de semantische eigenschappen van diminuering in het Nederlands. Ten eerste verklaar ik de belangrijkste grammaticale aspecten van verkleinwoorden in het Nederlands en vermeld ik de behoorlijke historische feiten in termen van ontwikkeling. Vervolgens concentreer ik op semantiek en functie van diminutiva wat leidt me ten slotte tot de onderzoeksvragen.

Ik zou nog van tevoren willen beklemtonen dat ik geen groot nadruk leg op de grammaticale uitzonderingen en andere mogelijke bijzonderheden omdat ik in deze scriptie vooral bezig ben met de semantiek en het gebruik van verkleinwoorden.

---

¹ <http://surfdiensten2.vandale.nl.proxy.library.uu.nl/vandale>

² <http://ans.ruhosting.nl/>

³ De Haas, W. & Trommelen, D. (1993), *Morfologisch Handboek Van Het Nederlands: Een Overzicht Van De Woordvorming*. SDU Uitgeverij.

2.1.2 Vorming en morfologie van verkleinwoorden

In hedendaagse Nederlands kunnen verkleinwoorden afgeleid worden uit zelfstandige naamwoorden (*tomaatje*), bijvoegelijke naamwoorden (*blauwtje*), werkwoorden (*zegje*), voornaamwoorden (*ditjes*), telwoorden (*eentje*) en voorzetsels/bijwoorden (*uitje*, *netjes*). Alleen diminuering van nomina is een productief proces dat gebruikt wordt bij de vorming van nieuwe woorden, terwijl de overige categorieën improductief zijn. Er wordt dus vastgesteld dat naast de nominale hoofdcategorie diverse, niet-nominale categorieën bestaan⁴.

Er bestaat nog een bijzondere categorie van verkleinwoorden, diminutiva tantum, waar geen verwant of herkenbaar grondwoord aan te wijzen is in de hedendaagse taal, bijvoorbeeld *meisje*, *hakje*, *beetje*, *sprookje*. Deze diminutiva werden in de loop der tijd gelexicaliseerd⁵.

Om verkleinwoorden of diminutiva af te leiden wordt er in de standaardtaal het achtervoegsel *-je* of een variant daarvan (*-tje*, *-kje*, *-pje*, *-etje*) gebruikt. In het Nederlands zijn alle verkleinwoorden onzijdig (het-woorden).

Het proces van diminuering in het Nederlands is heel productief. Voor de vormvarianten van verkleinwoorden gelden de volgende regels⁶:

- Het achtervoegsel heeft de vorm *-tje*:
  - na *n*, *l* en *r* voorafgegaan door een lange klinker of een tweeklank en na *rn*. Voorbeelden: *beentje*, *uurtje*, *kerntje*.
  - na een niet-beklemtoonde slotlettergreep op *n*, *l* of *r* voorafgegaan door een zwak beklemtoonde klinker, bijvoorbeeld *lepeltje*, *motortje*.
  - na klinkers en tweeklanken (in de spelling eindigend op *i* of *w*), respectievelijk lange klinkers gevolgd door een medeklinker, bijv. *koetje*, *eitje*, *leuwtje*.
  - na een sjwa, bijv. *serenadetje*.

---

⁴ Schiller, N. & Caramazza, A., (2006), *Grammatical gender selection and the representation of morphemes: The production of Dutch diminutive*, London: Psychology Press, p. 945-973.

⁵ Sheltko, A. (2006), De allomorfen van het diminutiefsuffix in het Nederlands, p. 11.

⁶ <http://ans.ruhosting.nl/e-ans/12/03/01/04/02/01/body.html>

- Het achtervoegsel heeft de vorm *-kje* na onbeklemtoond *-ing* (*g* valt weg in de spelling), tenzij ook de hieraan voorafgaande lettergreep onbeklemtoond is. In dat geval is de vorm *-etje*. Voorbeelden: *kettinkje*, *tweelingetje*.
- De vorm van het achtervoegsel is *-pje* na *m*, voorafgegaan door een sjwa, een lange klinker, een tweeklank, *l* of *r*, alsmede na meerlettergrepige leenwoorden op *-um*, bijvoorbeeld *centrumpje*.
- Het achtervoegsel heeft de vorm *-etje* na *m*, *n*, *ng*, *l* of *r* voorafgegaan door een korte klinker, bijv. *sterretje*, *ringetje*.
- In alle overige gevallen heeft het verkleinwoord het achtervoegsel *-je*, dat wil zeggen na *p*, *b*, *t*, *d*, *f*, *s* (ook als de verbinding *ks* als *x* gespeld wordt), *k*, *g* of *ch*, ofschoon na *b* meestal ook *-etje* kan komen. Voorbeelden: *baasje*, *liedje*, *rokje*.

Hierboven worden alle belangrijke regels vermeld wat het vormen van diminutiva betreft. Natuurlijk bestaan er nog veel uitzonderingen en verkleiningsvormen van leenwoorden maar dit overzicht is genoeg voor de behoeften van deze scriptie. Met behulp van deze regels identificeer ik de verkleinwoorden makkelijker tijdens het evalueren van het praktische onderzoek.

2.1.3. Geschiedenis van het achtervoegsel-tje

In etymologisch opzicht heeft het achtervoegsel *-tje* zich geleidelijk ontwikkeld uit zijn Middelnederlandse tegenhanger *-kijn* via verschillende variaties zoals *-tgin* en *-tiaen*. Dankzij drie fonologische processen ontwikkelde zich suffix *-kijn* naar *-tje*. Eerst was palatalisatie van de */k/* door de daarop volgende */i/*, vocaalreductie en nasalisatie. Deze klankveranderingen vonden plaats in de dertiende en veertiende eeuw in Noord-Holland en in de daarop volgende eeuwen verbreidde het achtervoegsel zich naar het Zuiden en het Oosten. Palatalisatie van de */k/* is niet een specifiek Hollands verschijnsel, het kan namelijk al aangetroffen worden in het noordoosten van het taalgebied in het begin van de zestiende eeuw, voordat van Hollandse invloed sprake kon zijn. Bovendien bleven in het Hollandse kerngebied zelf naast */t/* vormen ook */k/* vormen bestaan. In conclusie is *-kijn* verdrongen door *-tje*

waarbij het overgangsproces zich zowel van dialect tot dialect, als van woord tot woord voltrok⁷.

2.1.4 Verkleinwoorden en semantiek

Semantisch duidt het diminutiefsuffix onder andere 'kleinheid' aan maar het diminutief draagt echter veel meer betekenissen⁸. Er zijn meerdere categorieën van verkleinwoorden in termen van semantiek: verkleinwoorden als fysieke verkleining, als emotioneel geladen en als ertussen liggend.

In modern Nederlands kan het diminutiefsuffix fungeren als indicator van min of meer idiosyncratische, metaforische of metonymische nuances⁹. Deminutiva vormen in hedendaags Nederlands een polyseme morfologische categorie omdat ze verschillende nuances kunnen vertonen op denotationeel en op connotationeel niveau. Qua denotatie kan het suffix een diminuerende, een expliciterende of een concretiserende waarde hebben. Het suffix kan de referent verkleinen of benadrukken dat de referent klein is, zonder dat van verkleining sprake is of een concrete entiteit uit een amorf massa isoleren, zodat schaalverkleining plaatsvindt.

Van de centrale, diminuerende toepassing 'klein' zijn vervolgens verschillende connotationele of evaluerende nuances afgeleid. Diminutiva hebben ook een connotationele waarde, ondermeer expliciterende, appreciërende, depreciërende en ironische toepassingen. De connotaties van verkleinwoorden zijn instabiel omdat ze vaak afhankelijk van context en situatie zijn¹⁰.

De kwestie van expressiviteit met betrekking tot de semantiek van het woord is nog steeds een open hoofdstuk. Terecht wordt in het algemeen opgemerkt dat het noodzakelijk is, in termen van expressiviteit, om de objectieve principes op te zoeken op basis waarvan het mogelijk is om de zeggingskracht van woorden te bepalen. Dit vooral voor de evaluatie van het gebruik van het woord.

---

⁷ Bakema, P.(1997), Het onvoltooid verleden verkleinwoord, In: *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*. Jaargang 113. Stichting Dimensie, Leiden, p.202.

⁸ De Haas, W. & Trommelen, D. (1993), *Morfologisch Handboek Van Het Nederlands: Een Overzicht Van De Woordvorming*. SDU Uitgeverij.

⁹ Bakema, P.(1997), Het onvoltooid verleden verkleinwoord, In: *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*. Jaargang 113. Stichting Dimensie, Leiden, p.211.

¹⁰ Bakema, P.(1997), Het onvoltooid verleden verkleinwoord, In: *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*. Jaargang 113. Stichting Dimensie, Leiden, p.205.

Alvorens deze kwestie te onderzoeken moet er altijd rekening gehouden worden met de dubbele werkelijkheid. Expressieve verkleinwoorden zijn een sub-probleem van de inherente expressiviteit, zoals de expressiviteit, die we vinden in lexicale eenheden zonder context. Hun expressiviteit is een vast onderdeel van hun belang, en is vaak gerelateerd aan hun uiterlijke/morfologische verschijning ¹¹.

Tot de gebruiksdomeinen van verkleinwoorden behoren bijvoorbeeld de mode (*jasje, jurkje*), de natuur, het eten (*frietjes, koekjes*), het drinken (*glaasje wijn, wijntje*), de planten/bloemen (*sneeuwkllokje*) en de gezelligheid in het algemeen (bijv. *het "Huisje-boompje-beestje syndroom"*).

2.1.5 Verkleinwoorden en gender

De verkleiningsfunctie is een van de grammaticale fenomenen die universeel of bijna-universeel lijken op te treden. De realisatie ervan kan door een van de vormen in het brede universele repertoire van morfologische apparaten: affixen, verschuivingen van medeklinkers, klinkers, of lexicale tonen en veranderingen in de naamwoordklasse of het geslacht. Jurafsky ¹² stelt voor dat de synchrone en diachrone semantiek van de categorie verkleinwoorden behoort tot radical category. Dit model geeft aan dat verkleinwoorden van oorsprong (crosslinguïstisch) woorden zijn, die op semantische of pragmatische manier aangekoppeld worden aan kinderen. Daarom kan dit voorbeeld van expressieve taal (alle verkleinwoorden die een emotionele lading hebben) gebruikt worden om een eventueel verschil aan te tonen in wat stereotype vrouwelijk of mannelijk taalgebruik zou moeten zijn.

Een van primaire taken van de periode van de vroege kindertijd is het leren over emotionele uitdrukkingen en geschiktheid daarvan. Als kinderen beginnen zich te identificeren met rolmodellen van hun eigen geslacht, leren ze dat sommige expressies als niet passend voor hun geslacht worden beschouwd. Deze

---

¹¹ Jurafsky, D. (1996), *Universal Tendencies in the Semantics of the Diminutive*. Language, Vol. 72, No. 3, Linguistic Society of America, p. 533-578.

¹² Jurafsky, D. (1996), *Universal Tendencies in the Semantics of the Diminutive*. Language, Vol. 72, No. 3, Linguistic Society of America, p. 542-551.

kennis wordt vervolgens ingelijfd in hun geslachtsconcepten. De obewuste concepten beïnvloeden verder het gedrag van het kind tot op zekere hoogte¹³.

In de correlationele sociolinguïstiek werden de leeftijd, de sociale klasse, de etnische identiteit en de sekse van de spreker als onafhankelijke variabelen geïntroduceerd. De belangstelling voor de achterstelling van de vrouw in de westerse samenleving stimuleerde ook het academisch onderzoek naar taalverschillen tussen mannen en vrouwen¹⁴.

Een van de afhankelijke variabelen van dit soort onderzoeken is de frequentie van het verkleinwoord in het taalgebruik van vrouwen tegenover mannen. Een bron van deze variabele is Ruke-Dravina¹⁵. Zij stelde voor dat mannelijke sprekers van het Lets minder gebruik maken van het verkleinwoorden dan vrouwen bestaat. Een verkleinwoord kan in het Lets dus signaleren dat de spreker een vrouw is. Omdat ook het Nederlands verkleinwoorden kent was het aantrekkelijk om het resultaat van het intuïtieve onderzoek van het Lets te gebruiken als hypothese van het Nederlandse onderzoek.

De resultaten van dat sociolinguïstische onderzoek waren echter gelimiteerd. Brouwer en anderen¹⁶ vonden geen statistisch significantie verschillen op het punt van het verkleinwoord tussen mannen en vrouwen die een spoorkaartje kochten.

Het was een onderzoek naar vrouwen- en mannentaal en het vond plaats op het Centraal Station in Amsterdam. De taaluitingen van 309 vrouwen en 279 mannen die een kaartje kwamen kopen werden opgenomen bij mannelijke en bij vrouwelijke lokettist. Er werd onderzocht of vrouwen vaker verkleinwoorden en beleefdheidsvormen gebruikten, en of ze vaker onzeker taalgebruik vertoonden. Uit de resultaten bleek dat er wat verkleinwoorden en beleefdheid betreft geen verschil

---

¹³ Tepper, C. & Cassidy, K. (1999), *Gender Differences in Emotional Language in Children's Picture Books*. Bryn Mawr College.

¹⁴ Simkins-Bullock, J. & Wildman, B. (1991), *An Investigation into the Relationships Between Gender and Language*. Plenum Publishing Corporation.

¹⁵ Ruke-Dravina, V. (1977), 'Modifications of speech addressed to young children in Latvian', In: Snow, C. & Ferguson, Ch. (Eds.), *Talking to children*. Cambridge University Press, p.237-253.

¹⁶ Brouwer, D., Gerritsen, D. & De Haan, D. (1978), 'Verschillen in taalgebruik tussen vrouwen en mannen: een dood spoor?' In: Matter, J. ed., *Toegepaste Taalwetenschap in artikelen 4*. Amsterdam.

was tussen mannen en vrouwen, maar dat vrouwen onzekerder waren. Ze vroegen vaker naar inlichtingen en aarzelden meer. Ook significant was dat de lokettist van grote invloed was op het taalgebruik van de reizigers. Zowel mannen als vrouwen gebruikten meer verkleinwoorden, beleefdheidsvormen en onzeker taalgebruik tegenover de mannelijke lokettist.

Baeyens kreeg ook een negatief resultaat bij zijn onderzoek op basis van interviews met Zuidnederlandse sprekers¹⁷. De Jong vond aan de andere kant een bevestiging van de hypothese dat mannen- en vrouwentaal verschillen. Uit hun onderzoek van interviews met Amsterdammers blijkt dat er een verschil is van 10% tussen mannen en vrouwen wat het gebruik van verkleinwoorden en versterkingswoorden betreft¹⁸. Volgens dit onderzoek was het verschil tussen mannen en vrouwen bij de verkleinwoorden vrij klein, maar ook twee van de vier subgroepen die zij onderscheidde, een tegengesteld resultaat vertoonden. De jonge mannen uit een hoge socioeconomische klasse en de oude mannen uit de lage socioëconomische klasse gebruikten meer verkleinwoorden dan de respectievelijke groepen vrouwen. Uit zulke resultaten mag niet afgeleid worden dat vrouwen meer verkleinwoorden gebruiken dan mannen.

In een onderzoek van internetforums blijkt dat mannen en vrouwen samen in slechts 20% van de berichten een of meer verkleinwoorden gebruiken. Aangezien dit een laag percentage lijkt het erop dat vrouwen zich op dit punt aanpassen, en in de forums minder vaak een verkleinwoord gebruiken dan in andere situaties. Dit kan veroorzaakt worden doordat men binnen een forum vrij anoniem blijft, waardoor een vrouw haar boodschap minder genuanceerd over “durft” te brengen. Een andere verklaring kan zijn dat het gebruik van verkleinwoorden typerend is voor spreektaal, en dat taal op een forum op dit punt meer naar schrijftaal neigt. Wat dan echter tegenstrijdig is, is dat de hypothese over het gebruik van versterkwoorden in dit onderzoek wel bevestigd is, vrouwen in de forums gebruikten vaker versterkwoorden dan mannen. Mogelijk is deze tegenstrijdigheid toe te schrijven aan

---

¹⁷ Baeyens, M. (1979), *Vrouwen- en Mannentaal*, M.I. Tilburg, p. 480.

¹⁸ De Jong, E. (1978), *Vrouwen en mannen - hun woorden geteld; sekseverschillen in hedendaags gesproken Nederlands*. In: D. Brouwer e.a., *Vrouwentaal en mannenpraat*. Amsterdam, p. 128-137.

de verschillende doeleinden van het gebruik van versterkwoorden in spreek- en schrijftaal. Het doel van versterkwoorden in spreektaal is kracht bij zetten aan de uitspraak. Het doel van versterkwoorden in schrijftaal is daarnaast het benadrukken van de uitspraak en het toevoegen van een emotie. Doordat een forum niet persoonlijk is, kan het moeilijk zijn om de nadruk op iets te leggen maar is hier wel behoefte naar¹⁹.

Theorieën over taalgedrag en gedragsverschillen tussen vrouwen en mannen zijn niets nieuws. In de loop der tijd veranderde de zogeheten taal- en gendertheorie wel. Terwijl vrouwen in de oudere theorieën over taalgebruik als minder “to the point” en decoratiever gezien werden dan mannen worden er volgens de recente theorieën sociale machtsverschillen (ook tussen de seksen) gereflecteerd in het taalgebruik. De meest recente theorieën zeggen dat dergelijke verschillen optioneel zijn. Voor zover er sprake is van ‘typisch vrouwelijk’ of ‘typisch mannelijk’ taalgebruik, hangt de toepassing ervan af van de vraag of het de spreker functioneel lijkt.

Hierbij bied ik een inleiding aan tot geschiedenis van het thema van het taalgebruik door de twee seksen.

2.2. Genderverschillen

De relatie tussen taal en geslacht is al lang van belang in de sociolinguïstiek en aanverwante disciplines. Begin 20e eeuw hielden de studies in linguïstische antropologie zich bezig met de verschillen van taalgebruik tussen vrouwen en mannen in een grote schaal van talen, in veel gevallen met het identificeren van verschillende vrouwelijke en mannelijke taalvormen (hoewel op dit punt taal en geslacht geen samenhang hadden en aparte onderzoeksgebieden waren). Gender is ook een sociale variabele in kwantitatieve studies van taalvariatie sinds de jaren 1960. Een frequente bevinding is dat binnen een groep van sprekers van vergelijkbare sociale achtergronden de vrouwen de neiging hebben om meer de standaardtaal te gebruiken. Daarentegen gebruiken mannen meer volkstaal. Aspecten van de interpretatie van deze verschillen en studies op dit klein beperkt

---

¹⁹ Van Gazenwinkel, B. (2003), *Seksetaalverschillen in forumcommunicatie; Een corpusonderzoek naar sekseverschillen in taalgebruik binnen een forum*, p. 17.

gebied worden samen met de methoden vaak bekritiseerd door sommige taal- en geslachtsonderzoekers²⁰.

2.2.1 Vrouwen- en mannentaal

Hoewel mannen en vrouwen, uit een bepaalde sociale klasse, tot dezelfde taalgemeenschap behoren, kunnen zij verschillende taalvormen gebruiken. De taalvormen gebruikt door vrouwen en mannen contrasteren tot op zekere hoogte in alle taalgemeenschappen. Zo noemt Holmes²¹ bijvoorbeeld de Amazone Indianen taal als een extreem voorbeeld, waar de taal die door de moeder van een kind gebruikt wordt anders is dan die de vader van dit kind gebruikt. In deze gemeenschap spreken mannen en vrouwen verschillende talen²².

Minder dramatisch zijn gemeenschappen waar mannen en vrouwen dezelfde taal spreken, maar waar een aantal duidelijke taalkundige kenmerken verschillen in de toespraak van vrouwen en mannen. Deze verschillen variëren van uitspraak of de morfologie tot de woordenschat. Holmes verwijst naar het Japans, waar verschillende woorden met dezelfde betekenis apart worden gebruikt door mannen en vrouwen. Bijvoorbeeld als een vrouw 'water' wil zeggen in het Japans maakt ze gebruik van het woord 'ohiya', terwijl een man gebruik maakt van het woord 'miza'²³.

Auteurs als Tannen²⁴ betogen dat de seksen van elkaar verschillen in communicatiestijl, in meta-communicatie en in woordgebruik. Vrouwen zouden volgens haar andere woorden gebruiken dan mannen, en als ze al dezelfde woorden gebruiken geven vrouwen en mannen er verschillende betekenissen aan.

In een artikel uit 2007 door Fox, Bukatko, Hallahan & Crawford²⁵ werden onderzoeken met betrekking tot CMC (computer-mediated communication) of communicatie via IM (instant messaging) beschreven. De resultaten van het onderzoek van de auteurs en ook van de andere onderzoeken die in dit artikel besproken werden, toonden aan dat vrouwen expressievere berichten hadden

---

²⁰ Coates, J. (1986), 'The role of sex differences in linguistic change.' In: *Women, men and language. A sociolinguistic account of sex differences in language*. London, p. 135-150.

²¹ Holmes, J. (1993). *An introduction to sociolinguistics*. London: Longman, p.9-32.

²² Holmes, J. (1993). *An introduction to sociolinguistics*. London: Longman, p.57.

²³ Holmes, J. (1993). *An introduction to sociolinguistics*. London: Longman, p.61-63.

²⁴ Tannen, D. (1996), *Gender and Discourse*. Oxford University Press, p.41.

²⁵ Fox, A., Bukatko, D., Hallahan, M. & Crawford, M. (2007), *The Medium Makes Difference: Gender Similarities and Differences in Instant Messaging*. Journal of Language and Social Psychology, Sage Publications.

verzonden dan mannen en dat ze vaker positieve emoties hadden beschreven. Het bleek dat vrouwen expressiever zijn en meer gericht zijn op het bouwen en onderhouden van relaties/verbindingen met anderen via IM en andere vormen van CMC (Herring, 2000)²⁶.

Sinds de publicatie van Robin Lakoff's *Language and Women's Place* in 1975²⁷ hebben de stereotypen over vrouwentaal verspreid van taalkundige kringen naar het grote publiek. Lakoff stelde een lijst van functies van vrouwentaal voor, vooral met betrekking tot woordenschat, maar ook tot syntactische constructies. Lakoff geeft als voorbeeld van een typisch vrouwelijke syntactische constructie de zogenaamde "tag-question", een woord of een korte zin (*toch?, hé? of vind je niet?,* bijv. *Jan is hier, toch?*). Sindsdien is er een debat over de vraag of vrouwen meer *tag questions* gebruiken dan mannen en zo ja, wat het betekent.

- Dit zijn de voorbeelden van vrouwentaal volgens Lakoff:
  - Intonatie van vrouwen varieert meer dan intonatie van mannen.
- Vrouwen gebruiken verkleinwoorden en eufemismen meer dan mannen.
- Vrouwen maken vaker gebruik van expressieve vormen (bijv. bijvoeglijke naamwoorden en emotionele uitdrukken) dan mannen.
- Vrouwen gebruiken stopwoorden van alle soorten meer dan mannen (bijv. *eigenlijk, zeg maar* enz.).
- Vrouwen gebruiken intonatiepatronen die op vragen lijken en onzekerheid of behoefte aan goedkeuring aantonen.
- Vrouwen zijn meer indirecter en meer beleefd dan mannen.
- In gesprekken worden vrouwen vaker gestoord en mannen introduceren vaker succesvolle onderwerpen.
- Communicatiestijl van vrouwen is collaborativer terwijl communicatiestijl van mannen competitief.
- Vrouwen gebruiken meer non-verbale patronen dan mannen (gebaren en intonatie).
- Vrouwen zijn voorzichtiger om 'correct' te zijn als ze spreken. Ze maken minder grammaticale fouten en spreken minder spreektaal dan mannen.

---

²⁶ Herring, S. C. (2000), *Gender differences in CMC: Findings and implications*. Computer Professionals for Social Responsibility Journal, te raadplegen op <http://www.cpsr.org/publications/newsletters/issues/2000/Winter2000/herring.html>

²⁷ Lakoff, R. (1975), *Language and Women's Place*, New York: Harper en Row.

Nogmaals komt het probleem voor hoe deze tendensen moeten worden geïnterpreteerd. Betekent dit dat vrouwen taalkundig conservatiever dan mannen zijn? Of zijn ze in feite expressiever?

Bij deze lijst zou ik willen benadrukken dat volgens Lakoff gebruiken vrouwen in het algemeen meer euphemismen en verkleinwoorden dan mannen.

Bovendien hebben vrouwen neiging om de standaardtaal meer te gebruiken dan mannen. Veel theorieën over het verschil in taalgebruik tussen mannen en vrouwen komen voort uit de veronderstelling dat vrouwen fatsoenlijker zijn dan mannen. Een “echte” dame gebruikt bepaalde woorden niet. Vrouwen zouden bijvoorbeeld het noemen van bepaalde lichaamsdelen en lichaamsfuncties vermijden en grove krachttermen als ‘godverdomme’ zouden zij bijv. door zachtere uitdrukkingen zoals ‘jeminee’ vervangen²⁸.

Er wordt bewezen dat vrouwen, wat uitspraak betreft, liever de standaardvariant gebruiken en dat mannen aan de andere kant vaker voorkeur aan de regionale dialectvarianten geven. Er zijn ook dialectologische bevindingen gedaan die sociolinguïstisch onderzoek hebben geholpen. Twee onderzoeken naar fonologische variatie, die in Franse en Zwitserse dorpen werden uitgevoerd, toonde aan dat vrouwen een leidende rol spelen in het proces van taalverandering. Verder heeft een sociolinguïstisch onderzoek uitgewezen dat vrouwen een belangrijke rol spelen in linguïstische innovaties²⁹.

Uit onderzoek van Pée (1946)³⁰ in Vlaanderen bleek dat vrouwen erg invloedrijk zijn als het gaat om de taalontwikkeling. Na de eerste wereldoorlog werden de leefomstandigheden beter en stuurden dus veel Vlamingen hun dochters naar Franse scholen. De meisjes spraken vervolgens Frans in plaats van Vlaams, als ze weer terug in Vlaanderen waren. De meisjes in deze gemeenschap initieerden een taalverandering en de balans tussen het Vlaams en het Frans veranderde als resultaat van hun invloed³¹.

---

²⁸ Brouwer, D. (1978) ‘Taalgebruik van vrouwen en mannen in de westerse maatschappij.’ In: Brouwer et al. *Vrouwentaal en mannenpraat*. Amsterdam, 1978.

²⁹ Brouwer, D. (1989), ‘Introduction’. In: *Gender Variation in Dutch: a sociolinguistic study of Amsterdam Speech*. Dordrecht, 1989.

³⁰ Coates, J. (1986), ‘The role of sex differences in linguistic change.’ In: *Women, men and language. A sociolinguistic account of sex differences in language*. London, p. 136.

³¹ Coates, J. (1986), ‘The role of sex differences in linguistic change.’ In: *Women, men and language. A sociolinguistic account of sex differences in language*. London, p. 148.

In overeenstemming met genderstereotypen toonde onderzoek aan dat vrouwen vaker dan mannen verwijzingen naar emoties en een voorzichtige taal gebruiken. Natuurlijk is de toepassing van deze taalfuncties afhankelijk van de context (Palomares, 2008)³².

Sommige bijvoeglijke naamwoorden worden vaker door vrouwen dan door mannen gebruikt. Jespersen stelt dat vrouwen minder nuchter zijn en daarom vaak overdrijven. Woorden als 'schattig' en 'snoezig' zijn dan ook typische vrouwenwoorden, die mannen niet gebruiken.

Jespersen noemt het gebruik van het versterkingswoord 'zo' ook typisch vrouwelijk. Zinnen zoals "Ik ben blij dat" noemt Jespersen typisch vrouwelijk, omdat vrouwen al beginnen met praten voordat ze hebben nagedacht wat ze eigenlijk willen zeggen (Brouwer, 1978)³³.

Deborah Tannen heeft meerdere boeken over vrouwen communicatiestrategieën gepubliceerd inbegrepen analyses van hun communicatiestijlen in de werkomgeving. Zij is van mening dat vrouwen over het algemeen gebruik maken van spraak om relaties te ontwikkelen en te onderhouden. Ze gebruiken taal om intimiteit te bereiken. Ze stelt (1997)³⁴ dat vrouwen de taal van verbondenheid en intimiteit spreken en horen, terwijl mannen de taal van status en onafhankelijkheid spreken en horen. Tannen zegt ook dat een dergelijke communicatie lijkt op interculturele communicatie, waar de stijl van de communicatie van mannen en vrouwen anders is.

Uit een ander onderzoek blijkt dat, hoewel het geslacht van een deelnemer en zijn/haar communicatiestijl ook van invloed zijn, hebben het geslacht en de stijl van de partner effect op de communicatiestijl (Thomson, Murachver & Green, 2001)³⁵.

Het doel van deze studie was om te onderzoeken hoe vrouwen en mannen reageren en op sekse-preferentiële taal (verder als vrouwelijke taal en mannelijke taal) in e-mailberichten. In experiment 1, moesten de deelnemers berichten schrijven

---

³² Palomares, N.(2008), *Explaining gender-based language use*. Te raadplegen op <http://communication.ucdavis.edu/people/nap/pubs/Palomares%202008%20HCR%20Explaining%20gender-based%20language%20use.pdf/view>

³³ Brouwer, D. (1978) 'Taalgebruik van vrouwen en mannen in de westerse maatschappij.' In: Brouwer et al. *Vrouwentaal en mannenpraat*. Amsterdam, p.110.

³⁴ Tannen, D. (1990). *You just don't understand: Women and men in conversation*. New York: William Morrow, p.47.

³⁵ Thomson, R., Murachver, T. & Green, J. (2001), 'Where is the gender in language?', University of Otago, American Psychological Society, vol.12, no.2, p.171-175.

aan twee toegewezen “netpals” (in werkelijkheid waren beide een van de onderzoekers). Bij elke deelnemer werd er vrouwelijke en ook mannelijke taal gebruikt. Uit de analyse bleek dat de communicatiestijl van de netpals, en niet het geslacht van de deelnemers beïnvloedde de taaluitingen van de deelnemers in hun e-mail antwoorden. Vrouwelijke en mannelijke deelnemers gebruikten de seksepreferentiële taal die de taal van hun netpals geëvenaarde. In experiment 2 werden de geslachtslabels en communicatiestijlen van netpals onafhankelijk gemanipuleerd. Zoals eerder, de communicatiestijl had de grootste invloed op het taalgebruik van de deelnemers. Deze resultaten hebben implicaties voor de manier waarop de mensen over het stereotiepe geslachtsgedrag denken en laten zien hoe seksepreferentiële taal gebouwd wordt in de sociale interactie.

In dit onderzoek werden de volgende taalkenmerken in de e-mail conversaties onderzocht:

- gebruik van bijvoeglijke naamwoorden
- intensieve bijwoorden
- ondergeschikt voegwoorden
- persoonlijke meningen
- complimenten
- hulpwerkwoorden
- stopwoorden
- excuses
- beledigingen
- vragen
- verwijzingen naar eerdere berichten
- self-denigrerende opmerkingen
- emoties
- persoonlijke informatie

Het opvallendste aspect van deze studie is dat het geslacht van de deelnemerst weinig had te maken met hun communicatiestijl. Ze veranderden hun communicatiestijl betreffend welke netpal zij op dat moment schreven, hoewel ze e-mailberichten aan beide netpals in dezelfde sessie stuurden. In deze studie overeenstemden de communicatiestijlen gebruikt door de netpals met hun geslachtslabels. Het blijft toch onduidelijk of de seksepreferentiële taal of de geslachtslabels van netpals van invloed waren.

In gewone gesprekken is de aanpassing wederzijds. Daarom zijn de gemengde gesprekken minder extreem dan gesprekken van hetzelfde geslacht. Er wordt vaak aangenomen dat vrouwen en mannen communicatiestijlen hebben en dat het weergegeven wordt in gesprekken van hetzelfde geslacht. In gemengde gesprekken

passen mensen zich aan hun geslachtslabels. Het is zeer waarschijnlijk dat de mensen zich aanpassen in de gesprekken met hetzelfde geslacht. Daarom kan het niet worden aangenomen dat de communicatiestijl van een persoon in gesprekken met hetzelfde geslacht de natuurlijke stijl van die persoon is. Er wordt verondersteld dat iedereen een schaal van communicatiestijlen heeft afhankelijk van met wie hij of zij praat. Dit proces van aanpassing kan gedeeltelijk de oorsprong van sekse-preferentiële taal uitleggen. Als de vrouwen en mannen meer tijd doorbrengen in dezelfde geslachtsgroepen in plaats van gemengde groepen worden ze gewend aan een specifieke communicatiestijl. Dit kan leiden tot grotere verschillen in taalgebruik van de twee seksen. Misschien is de aanpassing van de communicatiestijl een mechanisme waardoor de sekse-preferentiële taal meer duidelijk wordt in het kader van de processen in verband met ontwikkeling van de stereotypen en de sociale identiteit.

Deze studie dient als een herinnering dat hoewel biologisch geslacht stabiel zou kunnen zijn, kunnen de sociaal geconstrueerde categorieën, zoals geslacht, vager zijn.

2.2.2 Competitie vs. intimiteit

Over het algemeen kunnen de theorieën over mogelijke genderverschillen in twee categorieën verdeeld worden. Volgens het *differentieconcept* kunnen verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke communicatiestijlen een gevolg zijn van de verschillen in sociolinguïstische subculturen waartoe jongens en meisjes behoren. Het leren van impliciete regels over emotionele expressie inclusief regels over “gender geschiktheid” is een primaire functie tijdens de vroege jeugd. Als kinderen zich beginnen te identificeren met rolmodellen van hun eigen geslacht, leren ze dat het uiten van bepaalde soorten emoties als niet passend wordt geacht. Deze kennis vormt een genderconcept, dat hun gedrag verder bepaalt (Tepper & Cassidy, 1999)³⁶. Aan de andere kant neemt het *constructivistische concept* als uitgangspunt dat gendermarkering een keuze is. Onder identieke omstandigheden hoeven mannen en vrouwen het genderverschil niet (in taalgebruik) te laten manifesteren. Mannen en vrouwen kunnen ervoor kiezen om hun gender al dan niet een expliciete rol te laten

---

³⁶ Tepper, C. & Cassidy, K. (1999), *Gender Differences in Emotional Language in Children's Picture Books*. Bryn Mawr College.

spelen (*Self-categorization theory* by Turner, Hogg, Oakes, Reicher & Wetherell, 1987)³⁷. Tal van wetenschappers leggen de nadruk op het benutten van een sociaal constructivistisch perspectief op gender, dat het idee voorstelt dat gender iets is dat we “doen”, niet iets dat we “zijn”. Bovendien wijzen onderzoekers de invloed van ras, klasse, leeftijd, seksuele geaardheid, etniciteit, genderidentiteiten enz. aan³⁸.

Er bestaan ook sociale verschillen tussen mannen en vrouwen. Twee van de belangrijkste theorieën over sociale verschillen tussen mannen en vrouwen zijn "verschil theorie" en "dominantie theorie". Volgens het "verschil theorie" leven mannen en vrouwen, zelfs diegene binnen dezelfde groep, in verschillende of afzonderlijke culturele werelden en, als gevolg daarvan, bevorderen zij verschillende manieren van spreken³⁹. Deze theorie wordt soms "two-culture theory" genoemd. In eenvoudige termen, hoewel mannen en vrouwen in dezelfde omgeving leven waarin ze verschillende relaties met de samenleving vestigen, is het alsof deze twee groepen tot verschillende culturen behoren. Het is resultaat hiervan komt bijgevolg tot uiting in de taal van beide geslachten maar ook in andere aspecten van hun leven. Dus in deze theorie dient cross-gender-communicatie als cross-culturele of bi-culturele communicatie beschouwd te worden.

In de "dominantie theorie" worden mannen en vrouwen beschouwd binnen een culturele en taalkundige wereld, waar macht en status ongelijk verdeeld zijn. In deze theorie, ook wel power-gebaseerde theorie genoemd, ligt de focus op mannelijke dominantie en geslacht divisie.

Ook in gesprekstijl laat het genderverschil zich zien. In mannelijke conversaties is er sprake van een competitieve spreekstijl, terwijl vrouwen de neiging hebben om meer intimiteit te creëren⁴⁰. Volgens Kaplan en Farrell (1994)⁴¹ zijn berichten (e-mails) geproduceerd door vrouwen langer en wordt hun deelname gedreven door hun verlangen naar communicatie in plaats van de wens om tot een consensus te komen.

---

³⁷ Turner, J. , Hogg, M., Oakes, P., Reicher, S. & Wetherell, M. (1987), *Rediscovering the social group: A self-categorization theory*. Oxford: Blackwell.

³⁸ Jones, Ch. (1999), *Shifting Sands: Women, Men and Communication*. International Communication Association.

³⁹ Uchida, A. (1992). 'When difference is dominance: A critique of the anti-power-based cultural approach to gender differences', *Language in Society*, p. 547-568.

⁴⁰ Tannen, D. (1996), *Gender and Discourse*. Oxford University Press.

⁴¹ Kaplan, N., & Farrell, E. (1994), 'Weavers of Webs: A portrait of Young Women on the Net'. *Electronic Journal on Virtual Culture*, p.21.

Volgens sommige theorieën moeten de verschillen tussen mannen en vrouwen worden geïnterpreteerd als indicatoren van dominantie en onderwerping, want het beschouwen van mannen en vrouwen als leden van aparte groepen impliceert noodzakelijk statushiërarchieën⁴². Is dit terug te zien in de hedendaagse Nederlandse maatschappij, die als vrij egalitair wordt gezien en waar het feminisme een belangrijke rol heeft gespeeld (Besamusca & Verheul, 2010)⁴³?

2.3 Onderzoeksvragen

Na het bestuderen van de externe bronnen wil ik antwoorden op de volgende onderzoeksvragen vinden.

Vraag 1: Is er dus een aantoonbaar verschil in het gebruik van verkleinwoorden in de Nederlandse taal tussen mannen en vrouwen?

Er werd boven genoemd dat de verkleinwoorden emotioneel geladen kunnen zijn en dus verwachtte ik dat ze in positieve contexten zouden voorkomen, in contexten die positieve gevoelens, associaties enz. oproepen. Daarbovenop verwachte ik dat ze in positieve contexten vaker zouden voorkomen dan in neutrale en alledaagse contexten. Verkleinwoorden zouden, naast de letterlijke verkleining, positief moeten zijn (nb. vergelijk met augmentatives). Voor de doeleinden van dit onderzoek heb ik twee termen bedacht: neutrale sfeer en positieve sfeer. Ze worden in het volgende hoofdstuk gedefiniëerd.

Vraag 2: Hoe zijn de verhoudingen van het gebruik van verkleinwoorden binnen de positieve en neutrale sfeer? Verplaatsen ze zich in het Nederlands van de expliciet positieve sfeer naar een neutrale sfeer?

Op basis van mijn eigen persoonlijke ervaring en op basis van het stereotype van mijn moedertaal, Slowaaks, dat verkleinwoorden bijna uitsluitend door kinderen en

---

⁴² Mulac, A., Bardac, J. J., & Gibbons, P. (2001), 'Empirical support for the 'gender as culture' hypothesis: An intercultural analysis of male/female language differences'. *Human Communication Research*, p. 121-152.

⁴³ Besamusca, E. & Verheul, J. (2010), *Discovering the Dutch: on culture and society of the Netherlands*. Amsterdam University Press, p.197.

vrouwen gebruikt worden, wilde ik een kwalitatief onderzoek uitvoeren. Uit meerdere onderzoeken die in het theoretische kader vermeld worden blijkt, dat het geslacht van de spreker in principe geen groot invloed heeft op haar of zijn gebruik van verkleinwoorden/expressieve taal en dat er rekening met andere factoren gehouden moet worden.

Vraag 3: Hoe zijn de verhoudingen tussen mannen en vrouwen binnen deze twee sferen wat het gebruik van verkleinwoorden betreft? Variëren de resultaten met betrekking tot het geslacht van hun gesprekspartner?

2.4 Methode

2.4.1 Keuze van de methode

Onderzoeken van dialogen zijn meestal bezig met het bestuderen van hoe de communicatie verloopt via de taal in een gesprek. Dit betreft, behalve anders, onderzoeken naar wat een dialoog coherent maakt, hoe de deelnemers hun gesprek coördineren om elkaar te begrijpen, welke middelen ze gebruiken en op welke manier ze de dialoog bouwen. Vanwege het feit dat de dialoog natuurlijkste omgeving voor het taalgebruik is, heb ik deze vorm gekozen in plaats van monologische teksten. Ik wilde dit onderzoek uitvoeren door middel van (relatief) natuurlijke gespreksituaties. Daarnaast heb ik besloten om gestructureerde synchrone gesprekken via een online messenger te analyseren. Ik was op zoek naar een klein deel van de expresieve taal, de verkleinwoorden, daarom wilde ik zoveel mogelijk invloedrijke factoren vermijden zoals visueel contact en geluidseffecten. Ik wilde ook dat de respondenten op zichzelf concentreren en niet bezorgd zijn over hun gesprekspartners in 3D.

Bij gestructureerde gesprekken zijn de vragen van tevoren voorbereid. Dezelfde vragen werden dus in dezelfde volgorde aan alle respondenten gesteld. Dit onderzoek is gedeeltelijk kwantitatief en gedeeltelijk kwalitatief.

De manier waarop een taal gebruikt wordt, wordt beïnvloed door vele factoren, zoals socio-economische achtergrond, opleidingsniveau, afkomst, gesprekspartner, leeftijd, ras, seksuele geaardheid, genderidentiteit etc. Het was dus zeer lastig om binnen een onderzoek de sekse van de spreker te isoleren als enige factor. Daarom

heb ik zoveel mogelijk externe factoren geëlimineerd binnen dit onderzoek. Het voornaamste verschil dat overbleef was sekse.

2.4.2 Onderzoeksproces

Ten eerste selecteerde ik een uniforme groep van 32 respondenten (16 mannen en 16 vrouwen) in de leeftijdscategorie 20 – 25, met een lopende universitaire opleiding. Dit om de socio-economische omstandigheden tot een minimaal verschil te brengen. De respondenten waren afkomstig uit dezelfde taalregio (Midden-Nederland), dit om verschillen door dialect zoveel mogelijk te vermijden. Dit onderzoek voerde ik uit aan de hand van gecontroleerde gesprekssituaties via een computer in twee computerzalen aan de Universiteit Utrecht. Het geslacht en de spreekstijl van de gesprekspartner kunnen ook van invloed zijn en dus sprak de helft van de respondenten met een anonieme vrouw en de tweede helft met een anonieme man van gelijke leeftijd door Meeboo (online messenger). Personen die ik als gesprekspartners koos waren ex-studenten Neerlandistiek en dus hadden ervaring met taalkundig onderzoek, konden neutraal spreken en de gesprekken motiveren (meestal door eenvoudige vragen zoals “Wat?” “Waarom?” of door te vragen iets te omschrijven).

In de eerste zaal zaten de gesprekspartners (Ronald, 23 jaar oud uit Utrecht en zijn klasgenote Livia, ook 23 uit Zeist). De respondenten werden uitgenodigd binnen de tweede zaal één voor één. Daardoor hadden de respondenten geen visuele contact met hun gesprekspartners. Dankzij de twee aparte zalen kon ik controleren wie met wie een gesprek zou hebben en de gesprekspartners konden van tevoren geschikte Meebo profielen kiezen. De respondenten kenden het geslacht en de leeftijd van hun gesprekspartners. Er werden 6 profielen voor beide gesprekspartners bedacht (Vrouw: 20, 21, 22, 23, 24 en 25 jaar oud en Man: 20, 21, 22, 23, 24, 25) zodat alle respondenten dachten dat ze een partner van gelijke leeftijd hadden. Daardoor was het mogelijk om te vermijden dat de twee extremen binnen de leeftijdsgroep (20 jaar oud en 25 jaar oud) ontmoeten. Daarom kon niemand gesprek hebben met een persoon 5 jaar ouder dan hen.

Tijdens alle gesprekken werden er ten eerste neutrale, alledaagse onderwerpen besproken. Dit was de neutrale sfeer. Vervolgens werd er expres een positieve sfeer gecreëerd om te kijken of de respondenten daarop zouden reageren door meer of op

een andere manier verkleinwoorden te gebruiken. Er werd dus eerst een neutrale vraag gesteld betreffende een van de thema's en verder werd er gevraagd naar persoonlijke gevoelens/meningen in verband met hetzelfde onderwerp. De neutrale onderwerpen waren zeer algemeen: een typische nederlandse maaltijd, wat er in Nederland te doen en te zien is en de laatste film die ze gezien hadden. De positieve onderwerpen waren: de favoriete maaltijd, de leukste uitgaanservaring of de favoriete bestemming en de favoriete film. Deze onderwerpen werden gekozen omdat ze relatief neutraal zijn, iedereen zich er toe verhoudt en meeste mensen emotioneel worden (in mijn persoonlijke ervaring) als ze over hun favoriete maaltijd of over hun favoriete film spreken. Alle respondenten werden gevraagd naar de onderwerpen hierboven en ik heb alleen de antwoorden betreffende deze onderwerpen verder geanalyseerd. De gesprekspartners moesten van elke respondent ten minste 15 ZN's (zelfstandige naamwoorden) in neutrale en 15 ZN's in positieve sfeer krijgen. Omdat we (incl. de gesprekspersonen) niet te veel beschikbare tijd hadden, heb ik dit aantal ZN's vastgesteld als norm. Het was genoeg om te zien of er verkleinwoorden voorkomen. Als de respondenten meer dan 15 ZN's gebruikten, werden de extra ZN 's verwijderd. In het geval dat er verkleiningsvormen van andere woordsoorten voorkwamen, werden ze ook opgenomen in het databestand (datamatrix), behalve diminutiva tantum.

Elke proefpersoon werd van tevoeren gevraagd om zo veel mogelijk volledige zinnen te gebruiken. Eveneens wisten de respondenten dat er drie alledaagse onderwerpen centraal zouden staan en dat ik een bepaald aantal woorden/zinnen nodig had om een relevant databestand te verzamelen.

Door middel van de verzamelde data en de analyse daarvan wilde ik erachter komen of er in de Nederlandse taal een aantoonbaar verschil is in de frequentie van het gebruik van verkleinwoorden tussen mannen en vrouwen is en wat de factor sekse voor invloed heeft op de expressiviteit van verkleinwoorden.

2.4.3 Analyse

Zoals bovengenoemd werden er drie categorieën van verkleinwoorden onderscheiden voor de doeleinden in het kader van dit onderzoek : verkleinwoorden

als fysieke verkleining, als emotioneel geladen en als ertussen liggend (zie 2.1.4 Verkleinwoorden en semantiek).

Aan het eind van het verzamelingsproces heb ik eerst een databestand van alle ZN's gemaakt en de verkleinwoorden handmatig opgezocht. Er werd verder het finale datamatrix gemaakt uitsluitend met verkleinwoorden en als uitgangspunt gebruikt voor de analyse. De diminutiva werden dan gesorteerd in de boven genoemde categorieën. Dit deed ik handmatig omdat het aantal verkleinwoorden niet te groot was en omdat bij elk verkleinwoord ik met behulp van een moedertaalspreker moest bedenken of het een emotionele lading had of niet. De verkleinwoorden met een emotionele lading (incl. die ertussen liggend) zijn de uitgangspunten van dit onderzoek. Verder heb ik in SPSS computerprogramma (Statistical Package for the Social Sciences) een datamatrix gemaakt. Belangrijke variabelen waren: geslacht van proefpersoon, geslacht van gesprekspartner, aantal gebruikte verkleinwoorden binnen neutrale sfeer en aantal gebruikte verkleinwoorden binnen positieve sfeer. Hierop heb ik een frequentie analyse en een T-test uitgevoerd. T-toets onderzoekt de relatie tussen interval variabele en een nominale variabele (factor), derhalve gaat het om het bepalen van verschillen tussen de gemiddelden van twee onafhankelijke groepen (mannen en vrouwen). In dit onderzoek is het aantal gebruikte verkleinwoorden de interval variabele. Bestudeerde factor is het geslacht van de respondenten (mannen, vrouwen). T-toets controleert dus of het aantal verkleinwoorden die door mannen en vrouwen gebruikt werden afhankelijk is van het geslacht van de respondenten, en of het resultaat statistisch significant is.

Hypothese (dat de frequentie van het gebruik van verkleinwoorden door mannen en vrouwen verschillend/statistisch significant is) wordt gecontroleerd met behulp van Student's t-test voor onafhankelijke selecties. T-toets onderzoekt de relatie tussen interval variabele en nominale variabele (factor), derhalve gaat het om het bepalen van verschillen tussen de gemiddelden van twee onafhankelijke groepen (mannen en vrouwen). In dit onderzoek is het aantal gebruikte verkleinwoorden de interval variabele. Bestudeerde factor is het geslacht van de respondenten (mannen, vrouwen). T-toets controleert dus of het aantal verkleinwoorden die door mannen en vrouwen gebruikt werden afhankelijk is van het geslacht van de respondenten, en of het resultaat statistisch significant is. Op dezelfde manier wordt er gecontroleerd of het geslacht van de gesprekspartner van belang/statistisch significant is.

Er is nog een interessant feit ontstaan na de analyse van de datamatrix wat het meest gebruikte verkleinwoord betreft. Daarom heb ik vervolgens nog met sommige deelnemers contact opgenomen en een klein onderzoekje gemaakt. Op basis van hun antwoorden heb ik het thema van neutraliteit verbreed, en ook wat ik persoonlijk onder neutraliteit van verkleinwoorden begrijp.

3. Resultaten

In de voorafgaande hoofdstukken werden het voorbeeld van een gesprek, de analyse van data, de tabellen en de grafieken incl. de statistische resultaten besproken. Eerst biedt ik een voorbeeldgesprek met opmerkingen aan en bespreek de resultaten van de analyse met betrekking tot de onderzoeksvragen. Nadat volgt een inlichting over het extra onderzoeksdeel samen met de motivatie en de resultaten.

3.1 Voorbeeldgesprek

Allereerst laat ik een voorbeeld van een geanalyseerd gesprek zien om te kunnen aantonen op welke manier hebben de proefpersonen en hun gesprekspartners gecommuniceerd. Dit gesprek van Clazien (21 jaar oud uit Amersfoort, studente Neerlandistiek, symbool *) en Ronald (haar gesprekspartner, symbool ⊗) werd bewerkt en ik heb er mijn opmerkingen aan toegevoegd. Er wordt aangewijst welke antwoorden tot welke sfeer (neutrale/positieve) behoren en op welke manier de zelfstandige naamwoorden opgeteld werden. In het voorbeeld zijn de zinnen doorgestreept. Het symbool [.....] staat voor de passages die niet van belang zijn voor de doeleinden van dit onderzoek. Verder heb ik het aantal ZN's bij elk antwoord opgeteld en opgeschreven. Na de eerste 15 ZN's in beide sferen werd de rest van de antwoorden verwijderd.

⊗ Hoi, wat is het vandaag weer koud he?

Je zou er zowat een muts bij op zetten, vind je niet?
Trouwens, mijn naam is Ronald.

* **Wat een mooie naam! Hoi ik heet Clazien.**

[.....]

Neutrale sfeer

⊗ *En wat heb je gisteren gegeten?*

* **Gisteren weer pasta peperoni met broccoli.** (2 ZN's) f

⊗ *Aaah, lekker! ☺Hoe vond je het?*

* **Was wel lekker. Heb het zelf bedacht en gemaakt dus mag dan ook wel een beetje lekker zijn. Het restant ging de diepvries in ☺ Ik kook nu graag dus maak ik soms Italiaanse gerechten klaar. Vind ik super lekker (3 ZN's)**

Positieve sfeer

⊗ *Ah, dat vind ik dan juist weer erg lekker! Wat is je favoriete maaltijd? Zou je hem kunnen beschrijven? Wat eet en drink je er mee?*

* **Binnen de Italiaanse keuken houd ik het meest van pizza met paddenstoelen. Ook Mexicaanse wraps. Een pannekoekje met daarin veel groente en kruiden. Daarbij quacamole en sour cream en sla. Witte wijn is daarbij wel lekker. (11 ZN's)**

[.....]

Neutrale sfeer

⊗ *Wat vind je typisch?*

* **Dat is zo ie zo met aardappelen. Typische Nederlands vind ik stampot en gerecht met groente, vlees, aardappelen. (6 ZN's)**

[.....]

⊗ *Wat is er te zien in Amersfoort?*

* **De Foortse Brug ,de bossen... fietstochten, dorpjes... (4 ZN's)**

[.....]

Positieve sfeer

⊗ *Wanneer was je daar?*

* **Dat was vorige week. Met een paar vriendinnen even een drankje gedaan in mijn favoriete kroeg. ~~Wat ik deed was alleen borrelen. Rond 14 uur zijn we weer naar huis gegaan.~~ (4+2 ZN's)**

[.....]

Neutrale sfeer

⊗ *Welke film heb je voor het laatst gezien?*

* ~~De laatste film die ik heb gezien was van Harry Potter. Weet even niet meer hoe die heet. Was een leuke film. Wel spannend, vooral als je de vorige delen ook hebt gezien.~~

Positieve sfeer

⊗ *En wat is je favoriete film? Waarom?*

* ~~Favoriete film heb ik niet. Houd niet zo van film kijken.~~

[.....]

⊗ *Wat is de vakantie van je dromen?*

* ~~Backpaeken door Argentinië...Daarnaast is het leuk om anders backpackers en locals te spreken.~~

Voorbeeld 1 Voorbeeldgesprek

3.2 Aantal gebruikte verkleinwoorden

Na het verzamelen van alle noodzakelijke data heb ik de datamatrix bewerkt en de proefpersonen verdeeld in vier hoofdcategorieën op basis van hun geslacht en het geslacht van hun gesprekspartner, ondermeer man+man, man+vrouw, vrouw+man en vrouw+vrouw. Het aantal verkleinwoorden die de proefpersonen gebruikten in de neutrale en in de positieve sfeer werd verder geanalyseerd. Zie de volgende tabel voor de resultaten.

	Geslacht	Leeftijd	GPartner	Nsfeer	Psfeer	Verschil	Tendens
Respondent 1	m	20	m	1	3	2	+
Respondent 2	m	20	m	0	2	2	+
Respondent 3	m	23	m	1	3	2	+
Respondent 4	m	21	m	1	1	0	0
Respondent 5	m	20	m	0	1	1	+
Respondent 6	m	23	m	0	2	2	+
Respondent 7	m	23	m	2	0	-2	-
Respondent 8	m	25	m	1	4	3	+
Respondent 9	m	21	v	2	1	-1	-
Respondent 10	m	22	v	3	4	1	+
Respondent 11	m	25	v	0	0	0	0
Respondent 12	m	23	v	0	0	0	0
Respondent 13	m	20	v	2	4	2	+
Respondent 14	m	22	v	1	3	2	+
Respondent 15	m	22	v	2	2	0	0
Respondent 16	m	25	v	2	3	1	0
Respondent 17	v	20	m	2	3	1	+
Respondent 18	v	20	m	2	4	2	+
Respondent 19	v	21	m	2	2	0	0
Respondent 20	v	25	m	0	1	1	+
Respondent 21	v	24	m	2	1	-1	-
Respondent 22	v	25	m	0	3	3	+
Respondent 23	v	25	m	1	1	0	0
Respondent 24	v	25	m	1	0	-1	-
Respondent 25	v	21	v	2	4	2	+
Respondent 26	v	20	v	3	2	-1	-
Respondent 27	v	23	v	2	2	0	0
Respondent 28	v	20	v	1	2	1	+
Respondent 29	v	21	v	3	4	1	+
Respondent 30	v	22	v	3	3	0	0
Respondent 31	v	20	v	1	5	4	+
Respondent 32	v	23	v	0	3	3	+

Tabel 1. Resultaten

Aan de hand van de resultaten hierboven worden vervolgens de onderzoeksvragen beantwoord.

3.3 Antwoorden op onderzoeksvragen

3.3.1 Vraag 1: Verschil tussen mannen en vrouwen

De eerste onderzoeksvraag is of er überhaupt een aantoonbaar verschil is in het gebruik van verkleinwoorden in de Nederlandse taal tussen mannen en vrouwen.

	NS	PS	Totaal
♂	18	33	51
♀	25	40	65

Tabel 2 Het aantal VW gebruikt door mannen en vrouwen in de neutrale en de positieve sfeer

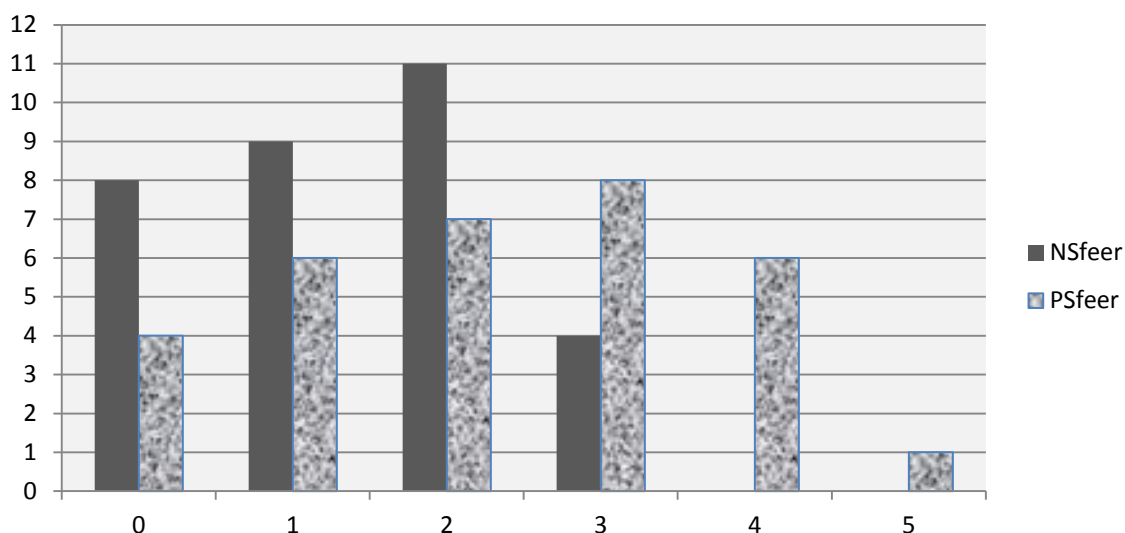
Er werden in totaal 18 verkleinwoorden in de neutrale sfeer en 33 in de positieve sfeer toegepast door de mannen. Het gemiddelde gebruik per mannelijk respondent was dus 1,125 verkleinwoord (VW) in neutrale sfeer en 1,625 VW in positieve sfeer. Vrouwen gebruikten in totaal 25 VW in neutrale sfeer en 40 in positieve sfeer. Gemiddeld past een vrouw 1,563 VW in neutrale sfeer en 2,5 VW in positieve sfeer toe.

Alle vrouwen gebruikten ca. 39% meer VW in positieve sfeer en 21% meer VW in positieve sfeer dan alle mannen. De verschillen in gemiddeld gebruik zijn in de neutrale sfeer en in de positieve sfeer.

Hoewel het lijkt dat vrouwen meer verkleinwoorden dan mannen, drie vrouwelijke respondenten (uit 16) hebben geen verkleinwoord toegepast tijdens hun gesprekken. Alleen 1 man heeft geen verkleinwoorden gebruikt. Dit feit verwijst naar een extreem die gevolg zou kunnen hebben op de statistische resultaten.

De grafiek en de tabel hieronder laten ons de frequentie van het gebruik van verkleinwoorden zien. Dezelfde resultaten heb ik uit SPSS gekregen na een frequentie test.

In de grafiek toont de x-as het aantal gebruikte verkleinwoorden aan, en de y-as hoeveel respondenten dat concrete aantal gebruikte in neutrale en in positieve sfeer.

Grafiek 1. Frequentie van het gebruik van verkleinwoorden (aantal proefpersonen, x-ax, die het concrete aantal verkleinwoorden, y-ax, in positieve en in negatieve sfeer gebruikten)

Aantal VW	NSfeer	%	PSfeer	%
0	8	25,00%	4	12,50%
1	9	28,13%	6	18,75%
2	11	34,38%	7	21,88%
3	4	12,50%	8	25,00%
4	0	0,00%	6	18,75%
5	0	0,00%	1	3,13%
Gemiddelde	1.34 VW/p		2.28VW/p	

Tabel 3 Frequentie van het gebruik van verkleinwoorden (aantal proefpersonen, die het concrete aantal verkleinwoorden, in positieve en in negatieve sfeer gebruikten)

NSFEER				
	Valid	Cum		
Value Label	Value	Frequency	Percent	Percent
	0	8	25,0	25,0
	1	9	28,1	53,1
	2	11	34,4	87,5
	3	4	12,5	100,0

	Total	32	100,0	100,0
Valid cases	32	Missing cases	0	

PSFEER				
	Valid	Cum		

Value Label	Value	Frequency	Percent	Percent	Percent
	0	4	12,5	12,5	12,5
	1	6	18,8	18,8	31,3
	2	7	21,9	21,9	53,1
	3	8	25,0	25,0	78,1
	4	6	18,8	18,8	96,9
	5	1	3,1	3,1	100,0

	Total	32	100,0	100,0	
Valid cases	32	Missing cases	0		

Tabel 4 Frequentie test

Levene's Twee-zijdig toets voor de gelijkheid van variantie toonde aan dat er aan de voorwaarde met betrekking tot gebruik van parametrische toets voldaan werd, de steekproef groot genoeg (32 mensen) was en de verdeling ervan volgens de standaarden (16 mannen en 16 vrouwen) was.

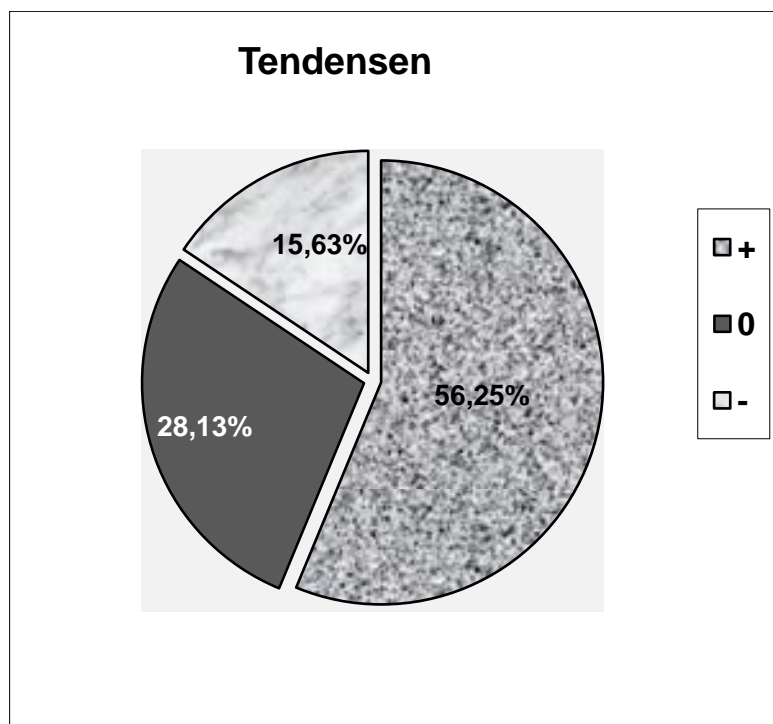
	F	Sig.	t	df	sig 2-tailed	Mean difference	Std. Error difference
Nsfeer	0,225	0,639	1,244	30	0,223	0,438	0,352
Psfeer	0,075	0,786	0,883	30	0,384	0,438	0,496

Tabel 5 T-toets voor verschillen in het gebruik van verkleinwoorden tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten

Wat de verschillen tussen het gebruik van verkleinwoorden door mannen en vrouwen betreft, is de waarde van sig 2-tailed groter dan 0,05 in beide sferen (0,223 in NS en 0,384 in PS). Dat betekent dat er in feite geen statistisch significant verschil bestaat. Er wordt geen richting aan de hypothese gegeven dus toetsen twee-zijdig met 95% (standaard) zekerheid zegt dat we de nul hypothese niet kunnen verwerpen. Ondanks de resultaten hierboven en het feit dat tijdens dit onderzoek vrouwen gemiddeld meer verkleinwoorden gebruikten dan mannen was de uitkomst hoogstwaarschijnlijk toevallig.

3.3.2 Vraag 2: Verhoudingen tussen neutrale en positieve sfeer

De tendensen van de respondenten om meer, minder of hetzelfde aantal verkleinwoorden te gebruiken wordt in de volgende grafiek getoond.

Grafiek 2. Aantal respondenten minder, meer of hetzelfde aantal verkleinwoorden gebruikten in positieve sfeer dan/als in neutrale

Neiging	Aantal personen	%
>	19	59,375
o	10	31,25
<	3	9,375

Tabel 6 Tendensen

Zoals verwacht, gebruikten 15,63% van de respondenten meer verkleinwoorden in neutrale sfeer dan in positieve sfeer. 28,13% gebruikten hetzelfde aantal verkleinwoorden in beide sferen en 56,25% meer in positieve sfeer. Het werd verondergesteld dat de verkleinwoorden vaker in de positieve taalsituaties gebruiken. Aan de andere hand is het aantal gebruikte verkleinwoorden in de neutrale sfeer vrij hoog en het verbaast me dat 15,63% van respondenten, namelijk

4 mensen waarvan 3 vrouwen, meer diminutiva gebruikt hebben in de neutrale sfeer dan in de positieve sfeer. 28,13% proefpersonen hebben hetzelfde aantal verkleinwoorden gebruikt maar allen 2 mensen uit deze groep helemaal geen verkleinwoorden hebben gebruikt tijdens hun gesprekken. Dat betekent dat 30 mensen moesten ten minste 1 verkleinwoord gebruiken.

Dit zegt niet zoveel over de neutraliteit/expressiviteit van de verkleinwoorden in het algemeen maar uit 116 verkleinwoorden in totaal werden 43 tijdens het gesprekken van neutrale onderwerpen toegepast. De respondenten gebruikten 73 verkleinwoorden in de positieve sfeer. Dit betekent dat bijna 9% van alle zelfstandige naamwoorden gebruikt binnen neutrale sfeer diminutiva waren. Het enige verkleinwoord, die niet een zelfstandig naamwoord als stamvorm had was 'netjes'.

3.3.3 Vraag 3: Mannen en vrouwen binnen de twee sferen

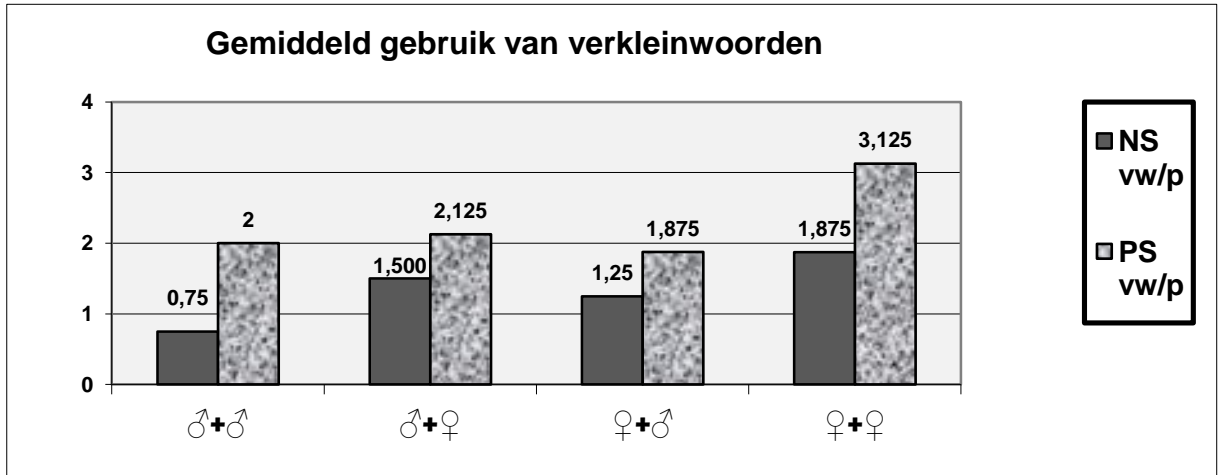
	Neutrale sfeer (VW/p)	Positieve sfeer (VW/p)
♂+♂	0,75	2
♂+♀	1,500	2,125
♀+♂	1,25	1,875
♀+♀	1,875	3,125

Tabel 7. Gemiddeld gebruik van verkleinwoorden (gemiddeld aantal verkleinwoorden per person) met betrekking tot het geslacht van de spreker en zijn gesprekspartner

Wat het gemiddeld gebruik van verkleinwoorden tussen sprekers van variërend geslacht betreft pasten de mannen (♂) het minst verkleinwoorden toe in gesprekken met mannen. Ook gebruikten de vrouwen (♀) weinig verkleinwoorden in gesprekken met mannen in de neutrale sfeer. Het meest verkleinwoorden gebruikten vrouwen in gesprekken met vrouwen in positieve sfeer. Voor alle vier gespreksgroepen geldt dat er gemiddeld meer verkleinwoorden werden toegepast in de positieve sfeer.

De volgende grafieken laten ons zien in welke sferen en in welke gesprekken (met betrekking tot het geslacht van gesprekspartner) de verkleinwoorden het meest frequent/minder frequent gebruikt warden en wat de trend was.

Grafiek 3. Gemiddeld aantal gebruikte verkleinwoorden per person met betrekking tot het geslacht van de spreker en zijn/haar partner in neutrale en in positieve sfeer

Ik heb T-tests uitgevoerd voor het geslacht van de proefpersoon en het geslacht van de gesprekspartner om te zien of deze twee variabelen van invloed zijn wat aantal gebruikt verkleinwoorden in neutrale en in positieve sfeer betreft.

Er werd aan alle voorwaarden van het gebruik van T-toets voldaan, de steekproef was groot genoeg (32 mensen), de verdeling ervan was volgens de standaarden (16 mannen en 16 vrouwen). Sig 2-tailed 0,05 is in het geval van de vrouwelijke gesprekspartner in neutrale sfeer. De nul hypothese kan dus in dit geval verworpen kan worden. Het betekent dat deze resultaat statistisch significant is een dus is er een verschil tussen het gebruik van verkleinwoorden met betrekking tot het geslacht van de gesprekspartner.

	F	Sig.	t	df	sig 2-tailed	Mean difference	Standard Error difference
Nsfeer	1,993	0,168	2,033	30	0,05	0,687	0,338
Psfeer	0,151	0,7	1,415	30	0,167	0,687	0,486

Tabel 8 T-toets voor verschillen in verband met het geslacht van de gesprekspartner

Deze resultaat lijkt het belangrijkste te zijn en verwijst naar het feit dat er waarschijnlijk een interessant sociolinguïstisch fenomeen bestaat.

Ik kan dus geen conclusies maken op basis van het geslacht van de proefpersonen, maar in termen van het geslacht van hun gesprekspartners werd er misschien een tendens ontdekt.

In het theoretisch deel van deze scriptie word vermeld dat Thomson, Murachver & Green al in hun onderzoek (2001)⁴⁴ hebben ontdekt dat hoewel het geslacht van een proefpersoon en zijn/haar communicatiestijl ook van invloed zijn, hebben het geslacht en de stijl van de partner een effect op de communicatiestijl. Dit heb ik als een van de uitgangspunten van mijn onderzoek gebruikt en ik kwam tot vergelijkbare conclusie in termen van het geslacht van de gesprekspartners.

In dit onderzoek was er geen of bijna geen sprake van sekse-preferentieële taal omdat beide gesprekspartners zo neutraal mogelijk communiceerden en de enige factor die van invloed kon zijn was hun geslachtslabel. Desondanks is het niet helemaal duidelijk of in dit geval uitsluitend de geslachtslabels rol speelden. Verschillen in termen van geslachtsidentiteit en geslachtslabels zouden verder onderzocht moeten worden.

3.3.4 'Biertje'

Vanwege de frequentie van het gebruik van verkleinwoord 'biertje' heb ik nog een extra onderdeel van het onderzoek gemaakt. Ik heb met 5 respondenten (wie het woord 'biertje' gebruikt hadden) persoonlijk contact opgenomen om te vragen waarom ze die keuze gemaakt hadden.

Ze hebben allemaal beantwoord dat het onbewust was en dat ze gebruiken het woord 'bier' in het algemeen niet. Ze associeren biertjes drinken met gezelligheid. Een van de respondenten, wie vaak naar Tsjechië reist, heeft een opmerking gemaakt dat de bier glasjes in Nederland kleiner zijn dan in Tsjechië. Anders hadden alle 5 respondenten beantwoord dat het woord 'bier' te sterk is. Daarom heb ik ze allemaal nog een opdrachtje gestuurd via email en gevraagd om het even goed te nadenken. Ze moesten het woord 'bier' punten geven op schaal van 10. De schaal werd gespecificeerd als volgt:

- 1 punt: verkleinwoord
- 2-3 punten: sfeer van verkleining/positieve lading
- 4-6 punten: (relatieve) neutraliteit
- 7-9 punten: sterk woord
- 10 punten: vergrootwoord

---

⁴⁴ Thomson, R., Murachver, T. & Green, J. (2001), 'Where is the gender in language?', University of Otago, American Psychological Society, vol.12, no.2, p.171-175

De respondenten werden gevraagd om het gebruik van het woord 'bier' in aanmerking te nemen samen met mogelijke contexten en hun persoonlijke taalkundige gevoel.

Dit zijn de resultaten: 6, 5, 7, 6, 6.

4. Discussie

4.1 Voordelen/beperkingen van de methode

Voordelen van de gekozen methode waren dat vanwege computer-mediated communication het verzamelen van data makkelijker werd dan bij persoonlijke verbale communicatie en ook kon ik sommige mogelijke externe factoren (bijv. lichamelijke indruk enz.) vermijden. Het gebrek aan verbale aspecten was ook een groot voordeel. Het was makkelijker voor sommige deelnemers om door middel van het internet te praten met een onbekend persoon. Verder waren de schriftelijke data snel verzameld en direct bewerkt konden worden. De respondenten hadden daarmee meer tijd om hun antwoorden te formuleren en, zoals gevraagd, gebruikten ze meestal volledige zinnen. De gesprekspartners hadden meer tijd voor het verzamelen van de data en mogelijke consultaties. Alle proefpersonen binnen twee groepen, in termen van het geslacht van hun gesprekspartner, hadden gesprekjes met dezelfde persoon. Daarom was het verschil in de communicatiestijl niet van invloed. Ook konden de gesprekspartners flexibel reageren en aanvullende vragen stellen. Omdat de gesprekspartners zo neutraal mogelijk met de respondenten communiceerden, werd de factor communicatiestijl van de gesprekspartner tot minimum gebracht. Daarmee werd het onderzoek van de taaluitingen van de respondenten objectiever.

Als ik de resultaten niet manueel sorteerde, maar automatisch op basis van het achtervoegsel -je (bijv. bet behulp van een computerprogramma), dan zouden er ook niet-verkleinwoorden in de selectie terecht gekomen zijn (bijv. beetje, dat de vorm van verkleinwoord heeft maar functioneel een bijwoord is). Met behulp van de twee moedertaalsprekers (de gesprekspartners) kon ik verder de verkleinwoorden op basis van hun expresiviteit sorteren.

Wat de nadelen betreft, was het moeilijk om zoveel geschikte proefpersonen te vinden. Meeste van de respondenten waren mijn klasgenoten van de Universiteit Utrecht. Daarom heb ik ook de leeftijdsgroep van 20-25 koos. De fase van het verzamelen van de data duurde relatief lang omdat ongeveer 20-30 minuten nodig waren voor een gesprekje, verder waren twee computerzalen nodig en het was ook lastig om alle roosters te aaneenschakelen. In geval van dit onderzoek waren er twee

gesprekspersonen beschikbaar en daarom was het mogelijk om twee gesprekken tegelijkertijd te monitoren. De grootste beperking was natuurlijk het aantal respondenten en, in de tweede plaats, het feit dat de gesprekken semi-gecontroleerd waren. Antwoorden van respondenten waren afhankelijk van hun keuze en stemming en dus was het mogelijk dat hun stemming of houding een rol speelde vooral binnen de neutrale sfeer. Wat positieve sfeer betreft was het geen probleem omdat de deelnemers over dingen spraken waar ze van hielden of welke ze leuk vonden.

Verder was dit onderzoek uitgevoerd binnen een klein doelgroep en daarom was het niet mogelijk om te vermijden dat de resultaten “typisch” voor deze specifieke groep van jonge mensen zouden zijn. Aan de andere kant waren zoveel beperkingen ook een groot voordeel en daarmee was het mogelijk om de statistische resultaten te krijgen die niet helemaal willekeurig waren.

4.2 Observaties

Resultaten laten ons zien dat de respondenten meestal (zowel mannelijke en vrouwelijke) meer verkleinwoorden gebruikten in gesprekken met een vrouw dan in gesprekken met een man. Dat kan een kleine verwijzing zijn aan de theorie, dat vrouwen een neiging hebben om meer intimiteit te creëren in communicatie en mannen competitie. In gesprekken tussen twee mannen werden het minst verkleinwoorden gebruikt. Emoties zijn toch geen goede wapen. Dit leidt me tot de theorieën over de dominantie en hiërarchie.

Wat me interessant opviel was het feit dat sommige respondenten relatief veel Engelse scheldwoorden gebruikten. Misschien dachten ze dat ik de slang of de taal van jonge mensen onderzocht.

Op basis van een extra onderzoekje lijkt het dat er waarschijnlijk een bepaald aantal verkleinwoorden bestaan, die zo frequent gebruikt worden dat de oorspronkelijke emotionele lading ervan niet meer als zodanig wordt ervaren (bijv. *biertje*). Ook zijn er een aantal verkleinwoorden die de functie van verkleinwoord verloren hebben (bijv. *meisje*, *draadjesvlees*). Misschien is er een relatie tussen deze

twee groepen van verkleinwoorden en misschien zullen de mensen in de toekomst het woord 'bier' niet meer gebruiken. Dit is natuurlijk een gekke hypothese.

Gebaseerd op mijn persoonlijke observatie en op het aantal verkleinwoorden gebruikt binnen het thema 'eten' vind ik mogelijk dat de verkleiningsvormen van allerlei soorten eten en dranken ook in alledaagse verbale communicatie vaak verschijnen. Is het dan niet mogelijk dat er een grotere kans is dat ze semantisch neutraler worden?

4.3 Nieuwe vragen

Het meest voor de hand liggende vervolg op dit onderzoek is om verder de neutraliteit van verkleinwoorden in het Nederlands te onderzoeken. Waar liggen de grenzen van "gezelligheid"? Is het mogelijk dat de origineel "sterker" emotionele lading van bepaalde verkleinwoorden verdwijnt en deze woordjes neutraal (of neutraler) worden? Waarom gebeurt het? Heeft het iets met frequent gebruik te doen? Is het mogelijk dat een verkleinwoord om zijn functie (expressiviteit en verkleining) te verloren en *diminutivum tantum* te worden? Is het mogelijk dat sommige neutrale woorden als augmentativa of als te sterk beschouwd zullen worden vanwege frequent gebruik van hun verkleiningsvormen?

Wordt er een aparte groep verkleinwoorden gevormd in het Nederlands met betrekking tot de onderwerpen zoals eten, drinken en gezelligheid? Wat zijn de verhoudingen tussen het gebruik van dit soort verkleinwoorden en van verkleinwoorden die minst gebruikt worden?

Is het gebruik van verkleinwoorden verschillend dan in overige, morfologisch rijkere (bijv. Slavische) talen?

Ik stel ook voor dat de kwestie van geslachtslabels en geslachtsidentiteit verder onderzocht wordt. Bepalen geslachtslabels de manier waarop de mensen op elkaar reageren of is in feite hun communicatiestijl van belang?

Geraadpleegde literatuur

<http://ans.ruhosting.nl/>

<http://ans.ruhosting.nl/e-ans/12/03/01/04/02/01/body.html>

<http://surfdiensten2.vandale.nl.proxy.library.uu.nl/vandale>

Baeyens, M. (1979), *Vrouwen- en Mannentaal*, M.I. Tilburg, p. 480.

Bakema, P.(1997), Het onvoltooid verleden verkleinwoord, In: *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*. Jaargang 113. Stichting Dimensie, Leiden, p.202-212.

Besamusca, E. & Verheul, J. (2010), *Discovering the Dutch: on culture and society of the Netherlands*. Amsterdam University Press,p.197.

Brouwer, D. (1978), 'Taalgebruik van vrouwen en mannen in de westerse maatschappij.' In: Brouwer et al. *Vrouwentaal en mannenpraat*. Amsterdam.

Brouwer, D. (1989), 'Introduction'. In: *Gender Variation in Dutch: a sociolinguistic study of Amsterdam Speech*. Dordrecht, 1989.

Brouwer, D., Gerritsen, D. & De Haan, D. (1978), 'Verschillen in taalgebruik tussen vrouwen en mannen: een dood spoor?' In: Matter, J. ed., *Toegepaste Taalwetenschap in artikelen 4*. Amsterdam.

Coates, J. (1986), 'The role of sex differences in linguistic change.' In: *Women, men and language. A sociolinguistic account of sex differences in language*. London, p. 135-150.

De Haas, W. & Trommelen, D. (1993), *Morfologisch Handboek Van Het Nederlands: Een Overzicht Van De Woordvorming*. SDU Uitgeverij.

De Jong, E. (1978), *Vrouwen en mannen - hun woorden geteld; sekseverschillen in hedendaags gesproken Nederlands*. In: D. Brouwer e.a., *Vrouwentaal en mannenpraat*. Amsterdam, p. 128-137.

Fox, A., Bukatko, D., Hallahan, M. & Crawford, M.(2007), *The Medium Makes Difference: Gender Similarities and Differences in Instant Messaging*. Journal of Language and Social Psychology, Sage Publications.

Herring, S. C. (2000), *Gender differences in CMC: Findings and implications*. Computer Professionals for Social Responsibility Journal, te raadplegen op <http://www.cpsr.org/publications/newsletters/issues/2000/Winter2000/herring.html>

Holmes, J. (1993). *An introduction to sociolinguistics*. London: Longman, p.9-63.

Jones, Ch. (1999), *Shifting Sands: Women, Men and Communication*. International Communication Association.

- Jurafsky, D. (1996), *Universal Tendencies in the Semantics of the Diminutive*. Language, Vol. 72, No. 3, Linguistic Society of America, p. 533-578.
- Kaplan, N., & Farrell, E. (1994), 'Weavers of Webs: A portrait of Young Women on the Net'. *Electronic Journal on Virtual Culture*, p.21.
- Lakoff, R. (1975), *Language and Women's Place*, New York: Harper en Row.
- Mulac, A., Bardac, J. J., & Gibbons, P. (2001), 'Empirical support for the 'gender as culture' hypothesis: An intercultural analysis of male/female language differences'. *Human Communication Research*, p. 121-152.
- Palomares, N. (2008), *Explaining gender-based language use*. Te raadplegen op <http://communication.ucdavis.edu/people/nap/pubs/Palomares%202008%20HCR%20Explaining%20gender-based%20language%20use.pdf/view>
- Ruke-Dravina, V. (1977), 'Modifications of speech addressed to young children in Latvian', In: Snow, C. & Ferguson, Ch. (Eds.), *Talking to children*. Cambridge University Press, p.237-253.
- Sheltko, A. (2006), De allomorfen van het diminutiefsuffix in het Nederlands, p. 11.
- Schiller, N. & Caramazza, A., (2006), *Grammatical gender selection and the representation of morphemes: The production of Dutch diminutive*, London: Psychology Press, p. 945-973.
- Simkins-Bullock, J. & Wildman, B. (1991), *An Investigation into the Relationships Between Gender and Language*. Plenum Publishing Corporation.
- Tannen, D. (1990). *You just don't understand: Women and men in conversation*. New York: William Morrow, p.47.
- Tannen, D. (1996), *Gender and Discourse*. Oxford University Press, p.41.
- Tepper, C. & Cassidy, K. (1999), *Gender Differences in Emotional Language in Children's Picture Books*. Bryn Mawr College.
- Thomson, R., Murachver, T. & Green, J. (2001), 'Where is the gender in language?', University of Otago, American Psychological Society, vol.12, no.2, p.171-175.
- Turner, J., Hogg, M., Oakes, P., Reicher, S. & Wetherell, M. (1987), *Rediscovering the social group: A self-categorization theory*. Oxford: Blackwell.
- Uchida, A. (1992). 'When difference is dominance: A critique of the anti-power-based cultural approach to gender differences', *Language in Society*, p. 547-568.
- Van Gazenwinkel, B. (2003), *Seksetaalverschillen in forumcommunicatie; Een corpusonderzoek naar sekseverschillen in taalgebruik binnen een forum*, p. 17.

Bijlagen

Voorbeeld 1 Voorbeeldgesprek

⊗ Hoi, wat is het vandaag weer koud he?

Je zou er zowat een muts bij op zetten, vind je niet?

Trouwens, mijn naam is Ronald.

* **Wat een mooie naam! Hoi ik heet Clazien.**

[.....]

Neutrale sfeer

⊗ *En wat heb je gisteren gegeten?*

* **Gisteren weer pasta peperoni met broccoli. (2 ZN's) f**

⊗ *Aaah, lekker! ☺Hoe vond je het?*

* **Was wel lekker. Heb het zelf bedacht en gemaakt dus mag dan ook wel een beetje lekker zijn. Het restant ging de diepvries in ☺ Ik kook nu graag dus maak ik soms Italiaanse gerechten klaar. Vind ik super lekker (3 ZN's)**

Positieve sfeer

⊗ *Ah, dat vind ik dan juist weer erg lekker! Wat is je favoriete maaltijd? Zou je hem kunnen beschrijven? Wat eet en drink je er mee?*

* **Binnen de Italiaanse keuken houd ik het meest van pizza met paddenstoelen. Ook Mexicaanse wraps. Een pannekoekje met daarin veel groente en kruiden. Daarbij quacamole en sour cream en sla. Witte wijn is daarbij wel lekker. (11 ZN's)**

[.....]

Neutrale sfeer

⊗ *Wat vind je typisch?*

※ **Dat is zo ie zo met aardappelen. Typische Nederlands vind ik stampot en gerecht met groente, vlees, aardappelen.** (6 ZN's)

[.....]

⊗ Wat is er te zien in Amersfoort?

※ **De Foortse Brug ,de bossen... fietstochten, dorpjes...** (4 ZN's)

[.....]

Positieve sfeer

⊗ *Wanneer was je daar?*

※ **Dat was vorige week. Met een paar vriendinnen even een drankje gedaan in mijn favoriete kroeg. Wat ik deed was alleen borrelen. Rond 14 uur zijn we weer naar huis gegaan.** (4+2 ZN's)

[.....]

Neutrale sfeer

⊗ *Welke film heb je voor het laatst gezien?*

※ **~~De laatste film die ik heb gezien was van Harry Potter. Weet even niet meer hoe die heet. Was een leuke film. Wel spannend, vooral als je de vorige delen ook hebt gezien.~~**

Positieve sfeer

⊗ *En wat is je favoriete film? Waarom?*

※ **~~Favoriete film heb ik niet. Houd niet zo van film kijken.~~**

[.....]

⊗ *Wat is de vakantie van je dromen?*

※ **~~Backpacken door Argentinië...Daarnaast is het leuk om anders backpackers en locals te spreken.~~**

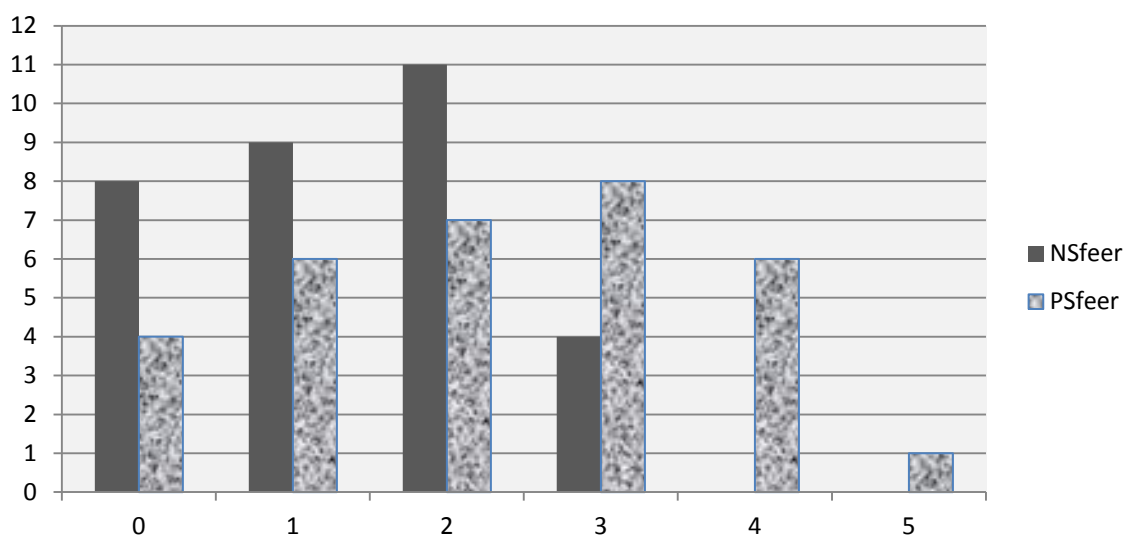
Tabel 1. Resultaten

	Geslacht	Leeftijd	GPartner	Nsfeer	Psfeer	Vershil	Tendens
Respondent 1	m	20	m	1	3	2	+
Respondent 2	m	20	m	0	2	2	+
Respondent 3	m	23	m	1	3	2	+
Respondent 4	m	21	m	1	1	0	0
Respondent 5	m	20	m	0	1	1	+
Respondent 6	m	23	m	0	2	2	+
Respondent 7	m	23	m	2	0	-2	-
Respondent 8	m	25	m	1	4	3	+
Respondent 9	m	21	v	2	1	-1	-
Respondent 10	m	22	v	3	4	1	+
Respondent 11	m	25	v	0	0	0	0
Respondent 12	m	23	v	0	0	0	0
Respondent 13	m	20	v	2	4	2	+
Respondent 14	m	22	v	1	3	2	+
Respondent 15	m	22	v	2	2	0	0
Respondent 16	m	25	v	2	3	1	0
Respondent 17	v	20	m	2	3	1	+
Respondent 18	v	20	m	2	4	2	+
Respondent 19	v	21	m	2	2	0	0
Respondent 20	v	25	m	0	1	1	+
Respondent 21	v	24	m	2	1	-1	-
Respondent 22	v	25	m	0	3	3	+
Respondent 23	v	25	m	1	1	0	0
Respondent 24	v	25	m	1	0	-1	-
Respondent 25	v	21	v	2	4	2	+
Respondent 26	v	20	v	3	2	-1	-
Respondent 27	v	23	v	2	2	0	0
Respondent 28	v	20	v	1	2	1	+
Respondent 29	v	21	v	3	4	1	+
Respondent 30	v	22	v	3	3	0	0
Respondent 31	v	20	v	1	5	4	+
Respondent 32	v	23	v	0	3	3	+

Tabel 2 Het aantal VW gebruikt door mannen en vrouwen in de neutrale en de positieve sfeer

	NS	PS	Totaal
♂	18	33	51
♀	25	40	65

Grafiek 1. Frequentie van het gebruik van verkleinwoorden (aantal proefpersonen, x-ax, die het concrete aantal verkleinwoorden, y-ax, in positieve en in negatieve sfeer gebruikten)

Tabel 3 Frequentie van het gebruik van verkleinwoorden (aantal proefpersonen, die het concrete aantal verkleinwoorden, in positieve en in negatieve sfeer gebruikten)

Aantal VW	NSfeer	%	PSfeer	%
0	8	25,00%	4	12,50%
1	9	28,13%	6	18,75%
2	11	34,38%	7	21,88%
3	4	12,50%	8	25,00%
4	0	0,00%	6	18,75%
5	0	0,00%	1	3,13%
Gemiddelde	1.34 VW/p		2.28VW/p	

Tabel 4 Frequentie test

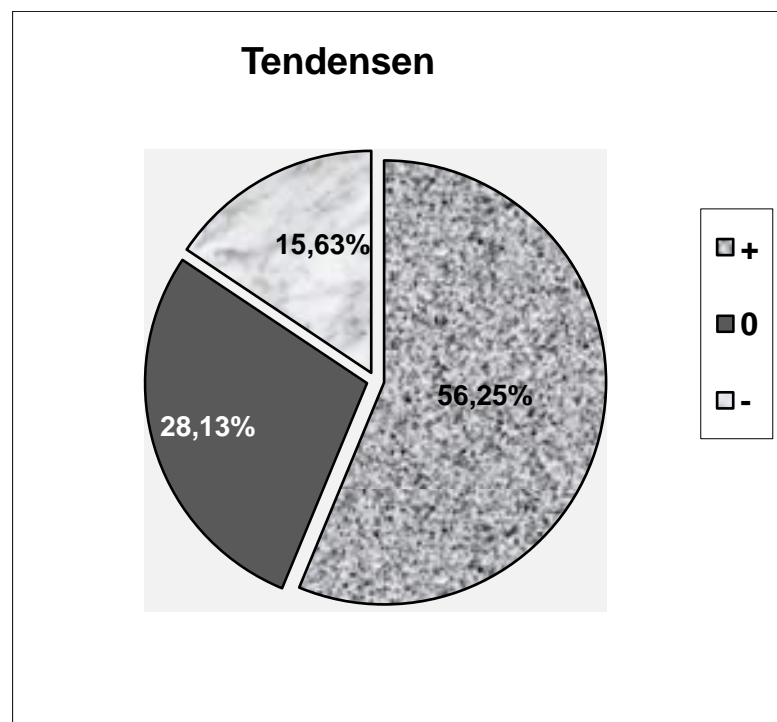
NSFEER					
		Valid	Cum		
Value	Label	Value	Frequency	Percent	Percent
0	8	25,0	25,0	25,0	
1	9	28,1	28,1	53,1	
2	11	34,4	34,4	87,5	
3	4	12,5	12,5	100,0	

Total		32	100,0	100,0	
Valid cases 32 Missing cases 0					

PSFEER				
	Valid	Cum		
Value Label	Value	Frequency	Percent	Percent Percent
0	4	12,5	12,5	12,5
1	6	18,8	18,8	31,3
2	7	21,9	21,9	53,1
3	8	25,0	25,0	78,1
4	6	18,8	18,8	96,9
5	1	3,1	3,1	100,0

Total	32	100,0	100,0	
Valid cases	32	Missing cases	0	

Tabel 5 T-toets voor verschillen in het gebruik van verkleinwoorden tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten

	F	Sig.	t	df	sig 2-tailed	Mean difference	Std. Error difference
Nsfeer	0,225	0,639	1,244	30	0,223	0,438	0,352
Psfeer	0,075	0,786	0,883	30	0,384	0,438	0,496

Grafiek 2. Aantal respondenten minder, meer of hetzelfde aantal verkleinwoorden gebruikten in positieve sfeer dan/als in neutrale

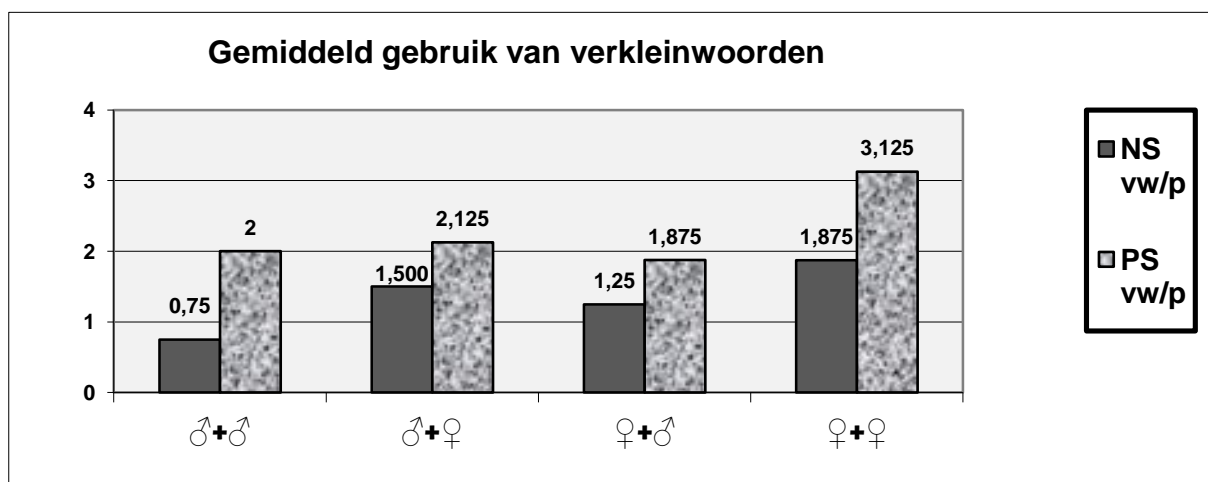
Tabel 6 Tendensen

Neiging	Aantal personen	%
>	19	59,375
o	10	31,25
<	3	9,375

Tabel 7. *Gemiddeld gebruik van verkleinwoorden (gemiddeld aantal verkleinwoorden per person) met betrekking tot het geslacht van de spreken en zijn gesprekspartner*

	Neutrale sfeer (VW/p)	Positieve sfeer (VW/p)
♂+♂	0,75	2
♂+♀	1,500	2,125
♀+♂	1,25	1,875
♀+♀	1,875	3,125

Grafiek 3. *Gemiddeld aantal gebruikte verkleinwoorden per person met betrekking tot het geslacht van de spreker en zijn/haar partner in neutrale en in positieve sfeer.*

Tabel 8 T-toets voor verschillen in verband met het geslacht van de gesprekspartner

	F	Sig.	t	df	sig 2-tailed	Mean difference	Standard Error difference
Nsfeer	1,993	0,168	2,033	30	0,05	0,687	0,338
Psfeer	0,151	0,7	1,415	30	0,167	0,687	0,486